

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA ÚČETNICTVÍ

Oddlužení jako prostředek řešení úpadku fyzické osoby v České republice

Debt Relief as a Way of Solving of Individual's Bankrupt in the Czech Republic

Student: Bc. Kristýna Klučáková

Vedoucí diplomové práce: doc. Ing. Bařinová Dagmar, Ph. D.

Ostrava 2016

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra účetnictví

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Kristýna Klučáková**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **6202T049 Účetnictví a daně**
Téma: **Oddlužení jako prostředek řešení úpadku fyzické osoby v České republice**
Debt Relief as a Way of Solving of Individual's Bankrupt in the Czech Republic

Jazyk vypracování: **čeština**

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Základní charakteristika úpadku
3. Ekonomický dopad oddlužení na dlužníka
4. Praktická aplikace oddlužení a jeho vyhodnocení
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

BŘEZINOVÁ, Hana. *Ekonomické aspekty insolvenčního zákona*. Praha: BOVA POLYGON, 2009. 200 s. ISBN 978-80-7273-159-6.

LANDA, Martin. *Ekonomika insolvenčního řízení*. Ostrava: KEY Publishing, 2009. 426 s. ISBN 978-80-7418-031-6.

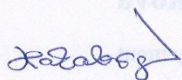
RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008. 472 s. ISBN 978-80-7357-329-4.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **doc. Ing. Dagmar Bařinová, Ph.D.**

Datum zadání: 20.11.2015

Datum odevzdání: 22.04.2016

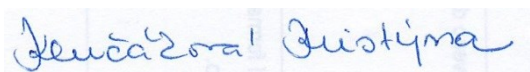
Ing. Jana Hakalová, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh vypracovala samostatně. Přílohy č. 5, 6, 7 dané mi k dispozici, jsem samostatně doplnila.

V Ostravě 22. 4. 2016

Bc. Kristýna Klučáková

Obsah

1 Úvod	5
2 Základní charakteristika úpadku	7
2.1 Vývoj insolvenčního práva v historii	7
2.2 Úpadek dlužníka a jeho právní úpravy v zákonech České republiky	7
2.3 Úpadek	9
2.4 Úpadek ve formě platební neschopnosti	13
2.5 Úpadek ve formě předlužení	14
2.6 Hrozící úpadek	15
2.7 Způsoby řešení úpadku	15
2.8 Osoby v úpadku	16
2.8.1 Spotřebitel v úpadku	16
2.8.2 Podnikatel v úpadku	16
2.9 Osobní bankroty (úpadky) v čase	17
2.10 Regionální specifika osobních bankrotů	18
2.11 Další pojmy insolvenčního zákona	19
2.11.1 Finanční instituce	19
2.11.2 Incidenční spor	19
2.11.3 Insolvenční řízení	19
2.11.4 Insolvenční rejstřík	19
2.11.5 Majetková podstata	20
2.11.6 Osoba s dispozičními oprávněními	20
2.11.7 Příhláška pohledávky	21
2.11.8 Zajištěný věřitel	21
3 Ekonomický dopad oddlužení na dlužníka	23
3.1 Procesní subjekty insolvenčního řízení	23
3.1.1 Insolvenční soud	24
3.1.2 Insolvenční správce	25
3.1.3 Dlužník	27
3.1.4 Věřitelé	27
3.1.5 Jiné procesní subjekty	28
3.2 Způsoby řešení úpadku	29
3.2.1 Konkurs	29
3.2.2 Nepatrný konkurs	31
3.2.3 Reorganizace	32
3.3 Oddlužení	33
3.3.1 Podmínky pro podání návrhu na oddlužení	34
3.3.2 Insolvenční návrh a návrh na oddlužení	36
3.3.3 Náležitosti návrhu na povolení oddlužení	37
3.3.4 Přílohy návrhu na povolení oddlužení	38
3.3.5 Oprava či doplnění návrhu na povolení oddlužení	40
3.3.6 Zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení	40
3.3.7 Způsoby provedení oddlužení	40
3.3.8 Povolení oddlužení	42
3.3.9 Přihlašování pohledávek věřitelů	43

3.3.10	Zrušení schváleného oddlužení	43
3.3.11	Skončení insolvenčního řízení	44
3.3.12	Osvobození dlužníka od zbytku dluhů	44
3.4	Vývoj insolvenčních návrhů ve sledovaných letech	45
3.5	Předpokládaný vývoj insolvenčního zákona	46
4	Praktická aplikace oddlužení a jeho vyhodnocení	48
4.1	Časový harmonogram příkladového oddlužení	48
4.2	Dlužníkuv postup oddlužení	49
5	Závěr	56
	Seznam použité literatury	59
	Seznam zkratk	62
	Prohlášení o využití výsledků diplomové práce	
	Seznam příloh	
	Přílohy	

1 Úvod

Na začátek nutno podotknout, že zadluženost obyvatelstva, nejen České republiky, ale také všech zemí světa, má rostoucí tendenci. Z tohoto důvodu autor považuje zaměření na osobní bankrot a následné řešení této situace pomocí oddlužení, za velice aktuální a také důležité téma. Je sice pravda, že dle názorů ekonomů, zadluženost obyvatelstva v České republice není až tak fatální a není tedy důvod k obavám, jako je tomu v ostatních státech zemí světa, ale i přesto si autor myslí, že úpadek fyzické osoby v České republice je v dnešní době dost skloňovaným pojmem a jeho řešení, následné povolení oddlužení a celý postup procesu v sobě nese řadu ekonomických i sociálních problémů. Právě sociálními problémy je vyřazení z kolektivu přátel, ztráta pracovní morálky, protože větší část mzdy jde na umořování dluhů a ne na potřeby dlužníka či členů jeho rodiny. Ze strany dlužníka se dále často objevuje nezáměr týkající se hledání nové pracovní pozice, následná ztráta sebeúcty a v neposlední řadě také rozpad rodiny. Tyto problémy si většinou dlužník uvědomí až velice pozdě.

Cílem diplomové práce je definovat základní pojmy, které jsou úzce spjaté s procesem oddlužení. Dále, z důvodu rozšiřující se zadluženosti obyvatelstva České republiky, se považuje za velmi důležité, aby lidé měli přístup k informacím o možnostech řešení úpadku, což si autor dává za hlavní cíl této diplomové práce. Tedy aby poskytl běžnému občanovi náhled, podrobné rozepsání podmínek oddlužení a vytvořil tak pro něj jakousi „příručku“, na základě které by kroky oddlužení byly pro jeho účastníka mnohem jednodušší a pro ostatní možné účastníky také mnohem chápavější.

Typickým příkladem osoby, pro kterou je oddlužení určeno, je fyzická osoba, čili běžný občan, který se dostává do jakési dlouhotrvající dluhové spirály. Tento stav dlužníka může nastat velice rychle, jelikož většina obyvatelstva je zvyklá na svůj již zaběhnutý životní standard a nehodlá z něj v žádném případě slevit, čemuž se není až tak moc divit. Z tohoto důvodu se může lehce stát, že se obyvatelstvo dostane do situace, kdy si začne půjčovat peníze nejen na zahraniční dovolenou, nákupy vánočních či ostatních dárků, ale dokonce i na běžný chod domácností, což je už asi ta nejhorší možná situace, která může nastat.

Množícím se půjčkám bankovního či nebankovního typu jde naproti skutečnost lehce dostupných úvěrů. V dnešní době vidáme v televizních reklamách neustálé propagandy nabídek jejich úvěrů (hypotéčních, spotřebitelských, podnikatelských), které slibují nízký úrok, nízké splátky, a to vše je zdůrazněno skutečností, že pro žadatele je úplně

nejvýhodnější, aby si půjčil, co největší obnos finanční hotovosti – protože právě to se mu vyplatí úplně nejlépe.

Ke schválení úvěru žadateli potom stačí pouze občanský průkaz, jak většina z reklam hlásá. K těmto reklamám v televizích se v neposlední řadě přidávají i různé nabídky úvěrů při obyčejné návštěvě pošty, či při telefonickém vyřizování požadavků na různých zákaznických linkách. Operátoři totiž ve většině případů neváhají a okamžitě na spotřebitele doléhají, zda nepotřebují peníze na nějaké nové vybavení domácností, či neplánují opravy svého bydlení anebo jestli nechtějí vylepšit svou životní situaci koupí nového movitého majetku.

Dá se s jistotou tvrdit, že v dnešní době zažívají boom a rozmach hlavně nebankovní instituce, typu HomeCredit, COFIDIS, Cetelem. Co se bankovních institucí týče, ty za výše vyjmenovanými institucemi nejsou zrovna pozadu a v dnes se rozrůstají. Takže zavedenou Komerční banku, Českou spořitelnu, Československou obchodní banku, doplňují nově vzniklé banky typu Air Bank, Raiffeisenbank, Zuno, Fio banka, Equa bank, v neposlední řadě Poštovní spořitelna a další.

Je jisté, že do postavení dlužníka se během svého života může dostat téměř každý člověk. A to dokonce i bez vlastního zapříčinění. Typickým příkladem takové situace je ručení nějaké osobě, ať už blízkého či vzdáleného rodinného vztahu, při jejím úvěru.

Teoretická část diplomové práce je zaměřená na celkovou charakteristiku pojmu úpadek. Opírá se o podrobné probrání a vysvětlení všech důležitých pojmů z InsZ, zabývá se ekonomickým dopadem oddlužení na dlužníka, definuje způsoby řešení úpadku fyzické osoby a v neposlední řadě teoreticky specifikuje celý průběh řízení insolvenčního soudu.

V praktické části je analyzován a vyhodnocován celý průběh oddlužení na konkrétní osobě dlužníka.

K dosažení stanovených cílů diplomové práce byly použity metody analýzy, syntézy a komparace.

2 Základní charakteristika úpadku

2.1 Vývoj insolvenčního práva v historii

Ve starověku se předpokladům insolvenčního řízení přiblížila římská říše v období principátu, ale bohužel nebyla aplikována v plné její šíři, v římském právu se vyskytovaly určité náběhy k insolvenčnímu řízení, ale samostatné řízení úpadku neexistovalo, vlastně nebyl ani znám pojem úpadek. Řada historických informací se přiklání ke skutečnosti, že insolvenční řízení vzniklo v severoitalských městech. „*Součástí tzv. statutárního práva těchto měst, které bylo zprvu právem obyčejovým, pro poznání počátečního období vývoje insolvenčního řízení v důsledku toho nejsou dostatečné prameny*“ (Zoulík, 2009). Statutární právo se začalo vyskytovat až od 13. století, ale to pouze zlomkovitě. Další vývoj je spojován se snahou právní školy postglosátorů vytvořit jednotné – obecné právo, které se netýkalo pouze insolvenčního práva. Dalším důkazem o původu vzniku v Itálii dokazuje skutečnost, že právní terminologie pochází z italského jazyka, např. bancorotto tj. bankrot a sloveso gridare tj. vyhlašovati.

První zmínky insolvenčních procesních předpisů se objevují v zemském a městském právu od 17. století. Za první univerzální předpis je považován Josefínský konkursní řád, jehož vznik je datován na rok 1781. Tento byl doplněn zákonem o vyrovnacím řízení z roku 1862. Rok 1868 je spojován s vydáním konkurzního řádu, který byl vystaven v podobě zákona č. 1/1968 ř. z., jenž byl poté nahrazen císařským nařízením č. 337/1914 ř. z., jež v Československu platilo do roku 1931. Tento rok byl zlomový, v Československu totiž začal platit zákon č. 114/1931 Sb., který v mnoha směrech navazoval na ten rakouský a přinesl pouze malé změny.

Období socialismu eliminovalo veškeré úpadky hospodářských subjektů, jelikož bylo pro všechny ekonomické subjekty plánované hospodářství. V této době bylo insolvenční řízení upraveno a vyskytovalo se v podobě tzv. exekuční likvidace později jako likvidace majetku. V praxi ovšem k užívání těchto pojmů ani nedošlo, protože nemohlo dojít k úpadku subjektu, ale jen k jakémusi přeskupování majetkové správy.

2.2 Úpadek dlužníka a jeho právní úpravy v zákonech České republiky

Důležitým milníkem klasického insolvenčního řízení v České republice byl zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání. Tento byl ovšem 1. ledna 2008 nahrazen současným

zákonem č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčním zákonem), který podstatně změnil způsob řešení úpadku. Zákon přináší rozdílnou pozici nejen pro věřitele a dlužníky v celkovém insolvenčním řízení, ale také pro insolvenční správce, kteří nahradili správce konkursní podstaty. Na základě tohoto zákona vzniká možnost řešit, nejen již nastalou úpadkovou situaci dlužníka, ale také hrozící úpadek.

Postavení insolvenčních správců je navíc rozšířeno a podrobně pospáno v zákoně č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích. Tento zákon klade na insolvenční správce značný důraz. Nejen na znalosti v oblasti insolvenčního práva a s ním souvisejících právních předpisů, ale i na znalosti v oblasti ekonomické, daňové a účetní. Zákon o insolvenčních správcích mimo jiné jasně stanovuje, že správcem může být pouze osoba, která má vysokoškolské vzdělání magisterského studijního programu a složila zkoušky insolvenčního správců před zkušební komisí Ministerstva spravedlnosti České republiky.

Insolvenční řízení, přesněji řečeno soudní řízení, se řídí také zákonem č. 99/1965 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů a to v případě, že zákon nestanoví jinak a pokud se to nepřičí zásadám, na kterých spočívá insolvenční řízení. Použití tohoto soudního řádu nesmí ovšem být v rozporu se společným zájmem věřitelů. *„V rámci právní úpravy procesních subjektů je vymezeno postavení insolvenčního soudu, účastníků řízení, insolvenčního správců, jakož i jednotlivých věřitelských orgánů. K dalším procesním subjektům jsou přiřazeni státní zastupitelství a likvidátor dlužníka. V ustanovení o insolvenčním řízení lze nalézt právní úpravu doručování, která představuje v řadě případů speciální úpravu ve vztahu k právní úpravě doručování podle občanského soudního řádu a zohledňuje specifika insolvenčního řízení, v důsledku kterých by nebylo vhodné aplikovat obecnou úpravu doručování v občanském soudním řízení. Insolvenční zákon zavádí úpravu jednotného insolvenčního řízení, které předpokládá stanoveným způsobem rozhodnout nejprve o tom, zda se dlužník nachází v úpadku či nikoliv a poté zvolit konkrétní způsob řešení úpadku. Tím se liší insolvenční řízení od předchozí právní úpravy obsažené v zákoně o konkurzu a vyrovnání, podle kterého představovala konkurzní a vyrovnací řízení samostatná, na sobě nezávislá řízení“* (Hásová, Moravec, 2013, str. 3).

Kromě těchto tří uvedených zákonů je potřeba vycházet také z dalších právních předpisů. Tyto jsou uvedeny v zákoně č. 296/2007 Sb., kterým se mění insolvenční zákon a některé zákony v souvislosti s jeho přijetím. Jedná se o předpisy práva obchodního, občanského, procesního, živnostenského a dalšího.

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) je rozdělen na tři části (Obecná část, Způsoby řešení úpadku a Společná ustanovení) a jeho obsahem je celkem 424 paragrafů.

Obecná část obsahuje základní ustanovení, kde je vymezen předmět úpravy, dále jsou v této části uvedeny některé základní pojmy týkající se insolvenčního řízení a v neposlední řadě je v ní také definován úpadek a hrozící úpadek dlužníka.

Přesné vymezení paragrafů částí insolvenčního zákona je uvedeno v tabulce číslo 2. 1.

Tabulka 2.1 Přehled insolvenčního zákona

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (INSOLVENČNÍ ZÁKON)					
OBEČNÁ ČÁST		ZPŮSOBY ŘEŠENÍ ÚPADKU		SPOLEČNÁ USTANOVENÍ	
Základní ustanovení	§ 1 - 8	Konkurs	§ 244 - 315	Insolvenční rejstřík	§ 419 - 425
Procesní subjekty	§ 9 - 70	Reorganizace	§ 316 – 364	Vztah ke státům Evropské unie	§ 426 - 430
Ustanovení o insolvenčním řízení	§ 71 - 96	Zvláštní ustanovení o vyloučení účinků zákona	§ 365 – 366	Závěrečná ustanovení	§ 431 - 434
Projednání úpadku a rozhodnutí o něm	§ 97 - 164	Úpadek finančních institucí	§ 367 - 388		
Věřitelé a uplatňování pohledávek	§ 165 - 204	Oddlužení	§ 389 - 418		
Majetková podstata	§ 205 – 230				
Neplatnost a neúčinnost právního úkonu	§ 231 - 243				

Zdroj: HÁSOVÁ, Jiřina a Tomáš MORAVEC. *Insolvenční řízení*. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 5

2.3 Úpadek

„Úpadek dlužníka je definován mnohostí věřitelů, dlužník musí mít alespoň 2 věřitele. Úpadek může existovat ve dvou formách, a to ve formě platební neschopnosti, nebo v případě

dlužníka, kterým je právnická osoba nebo fyzická osoba – podnikatel, ve formě předlužení“ (Maršíková, 2014, str. 23).

Jedná se o poměrně nový pojem a týká se hlavně osob, u kterých výdaje začaly převyšovat příjmy a příčinou se stal bludný kruh splátek, spjatých s úvěrovými obchody, jako jsou spotřebitelské úvěry, kreditní karty, splátkový prodej apod..

Sám zákon vymezuje, že „*dlužník je v úpadku, jestliže má*

- a) více věřitelů,*
- b) a peněžité závazky po dobu další 30 dnů po lhůtě splatnosti,*
- c) a tyto závazky není schopen plnit,*

(dále jen „platební neschopnost“)“¹.

Výši pohledávky věřitele ovšem zákon nevymezuje, mohlo by tedy jít i o pohledávku bezvýznamné výše anebo takovou, jejíž část věřitel nabyl postoupením. „*Požadavek, aby měl dlužník více věřitelů, je ve smyslu ustanovení § 3 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona splněn, má-li vůči dlužníku vedle insolvenčního navrhovatele pohledávku po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti i nejméně jeden další věřitel. Nejde-li o případ uvedený v § 143 odst. 2 větě druhé insolvenčního zákona, nebrání závěru, že insolvenční návrh obsahuje tvrzení, že dlužník má více věřitelů s pohledávkami po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti okolnost, že insolvenční navrhovatel a jeden další věřitel jsou každý majitelem části původně jediné pohledávky (k jejímuž rozdělení došlo postoupením části pohledávky)“* (Srov. stanovisko NS ČR XIII. Rc 52/98 Sb., Sb. s. r. 98, 7: 357).

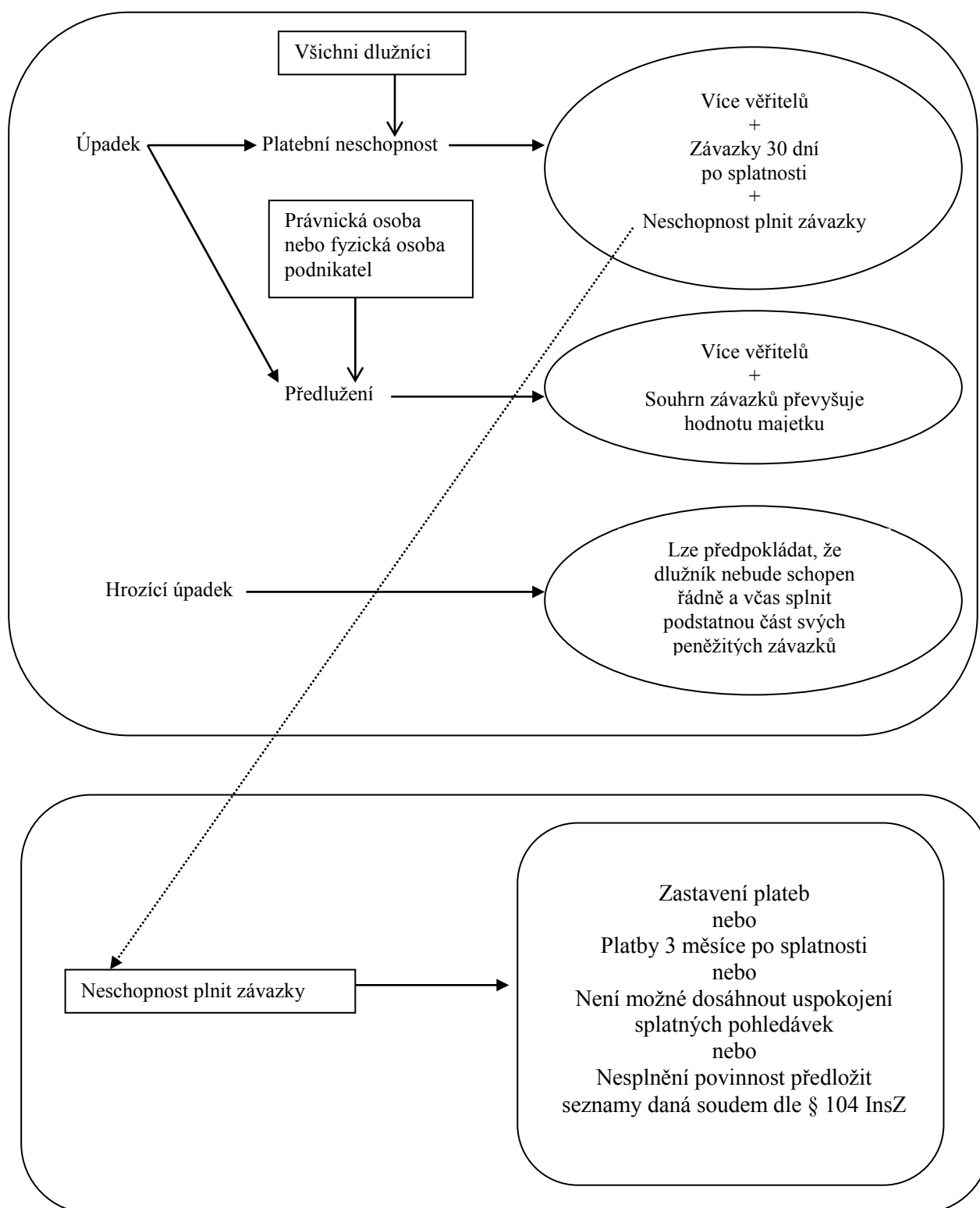
„*Má se za to, že dlužník není schopen plnit své nepeněžité závazky, jestliže*

- a) zastavil platby podstatné části svých peněžitých závazků,*
- b) nebo je neplní po dobu delší 3 měsíců po lhůtě splatnosti,*
- c) nebo není možné dosáhnout uspokojení některé ze splatných peněžitých pohledávek vůči dlužníku výkonem rozhodnutí nebo exekucí,*
- d) nebo nesplnil povinnost předložit seznamy uvedené v § 104 odst. 1, kterou mu uložil insolvenční soud“².*

¹ Insolvenční zákon č. 182/2006 Sb., § 3, odst. 1, písm. a), b), c)

² Insolvenční zákon č. 182/2006 Sb., § 3, odst. 2, písm. a), b), c), d)

Schéma 2.1 Vymezení úpadku

Zdroj: HÁSOVÁ, Jiřina a Tomáš MORAVEC. *Insolvenční řízení*. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 8

Slovo úpadek můžeme chápat jako bankrot, který znamená předlužení. Osobní bankrot lze jednoduše definovat jako oddlužení jednotlivce – fyzických osob. V konečné podobě nelze popřít, že osobní bankrot je sice velice zoufalé řešení, ale na druhou stranu je důležité si uvědomit, že splnění jeho podmínek umožní dlužníkovi v budoucnu žít bez dluhů a případných exekucí. Velice pravděpodobné při předlužení také je, že se dlužník poučí, bude dodržovat disciplínu, aby se opětovně nezačal zamotávat do bludného kruhu dluhů a mohl tak žít svůj plnohodnotný život.

Hrozícímu úpadek bude samostatně rozebírán v kapitole 2. 6.

Synonymem pro osobní bankrot je slovo oddlužení. Tento typ řešení úpadku je typický hlavně pro fyzické osoby. Ovšem nově od 1. 1. 2014 začal platit zákon č. 294/2013 Sb., kterým dochází ke změně některých částí zákona č. 182/2006 Sb., kdy oddlužení mohou využít i právnické osoby, které nejsou podle zákona považovány za podnikatele, a současně nemají dluhy z podnikání. Jsou i případy, kdy dluh z podnikání nebrání řešení dlužníkovu úpadku a to, když

- *„s tím souhlasí věřitel, o jehož pohledávku jde, nebo*
- *jde o pohledávku věřitele, která zůstala neuspokojena po skončení insolvenčního řízení, ve kterém insolvenční soud zrušil konkurs na majetek dlužníka podle § 308 odst. 1 písm. c) nebo d) anebo*
- *jde o pohledávku zajištěného věřitele (pohledávka zajištěného věřitele je právně zajištěna majetkem dlužníka, například zástavním právem)“³.*

Ze statistik posledních období vyplývá, že oddlužení se stalo jedním z nejvyužívanějších nástrojů nového insolvenčního zákona. Zabývá se totiž naprosto novým způsobem, jak vyřešit nepodnikatelský úpadek. Úpadkem se rozumí neschopnost splácet své dluhy, a to většinou z běžné činnosti, tedy hlavně z provozu domácností.

Pokud bychom se zabývali ve stručnosti slovem oddlužení, jedná se o takové řešení úpadku dlužníka, ve kterém dojde ke konsolidaci dlužnickových dluhů a k uspokojení věřitelů. Míra uspokojení bývá různá a není vždy pevně stanovené, v jaké výši k tomuto dojde. Ani u věřitelů se zajištěnou pohledávkou nemůžeme s jistotou prohlásit, že dojde k jejich plnému uspokojení. To je zapříčiněno skutečností, že zajištění věřitelé bývají uspokojeni z výtěžku zpeněžení zajištěného majetku, který náleží do majetkové podstaty. A jelikož nemůžeme nikdy předem přesně určit, za jakou cenu bude tento majetek prodán, nelze

³ Insolvenční zákon č. 182/2006 Sb., Hlava V, § 389, odst. 2, písm. a), b), c)

stanovit hodnotu uspokojené pohledávky. S jistotou můžeme pouze říci to, že pohledávka bude uplatněna v 100 % výši výtěžku zpeněžení. A zbývající neuspokojená část věřitelovy pohledávky zanikne. V případě zajištěného věřitele je nejdůležitější, že v oddlužení je jeho pohledávka uspokojena pouze z prodeje zástavy.

Oproti tomu věřitelé, jejichž pohledávka zajištěna není, jsou uspokojeni pouze do jimi schválené výše a zbytek dluhů může být tedy dlužníkovi prominut.

Pro dlužníka je stanovena minimální hranice pro splacení svých dluhů a to ve výši alespoň 30 % svých nezajištěných dluhů. Tato částka je pouze minimální, je dost možné, že dlužník v době splacení zaplatí více, než je touto sazbou stanoveno. Nesmí své dluhy přeplatit, tedy nemůže zaplatit více, než kolik jeho dluhy k podání návrhu byly vyčísleny.

Insolvenční zákon dodržuje stávající rozdělení úpadku dlužníka. A to na úpadek dlužníka ve formě insolvence neboli platební neschopnosti, a na úpadek dlužníka ve formě předlužení.

2.4 Úpadek ve formě platební neschopnosti

Zákonná formulace platební neschopnosti má vliv na všechny druhy dlužníků, tedy na podnikatele, nepodnikatele, fyzické i právnické osoby.

Jak uvádí zákon, tato forma úpadku je definována třemi základními znaky.

První znak představuje hojnost věřitelů, a to nejméně dva. V tomto případě při rozhodování o úpadku musíme přihlížet k tomu, zda množství věřitelů nebylo vytvořeno „uměle“, protože v takovém případě by se jednalo o tzv. nezaviněný úpadek a nebyl by tak znak úpadku ve formě platební neschopnosti naplněn.

Za uměle vytvořený počet věřitelů se považuje skutečnost, kdy je z jednoho věřitele převáděna pohledávka na jinou, druhou, osobou, aby došlo k naplnění prvního znaku úpadku, tzn., aby se rozšířil počet věřitelů na dva.

Věřiteli jsou chápány osoby, jejichž pohledávky za dlužníkem vznikly v době 6 měsíců před podáním insolvenčního návrhu, anebo před zahájením insolvenčního řízení.

Druhá podmínka je v souvislosti s délkou platební neschopnosti. Dříve uváděl zákon délku formulací „po delší dobu“ a nebylo stanoveno, jak velká tato delší doba ve skutečnosti je, pouze se v soudní praxi zažil časový úsek po dobu cca tří měsíců. Nová terminologie InsZ uvádí konkrétní časový údaj 30 dnů po lhůtě splatnosti peněžitě pohledávky (třicetidenní lhůta

pro prodlení dlužníka). Došlo nejen k zprísnění lhůty, ale také k jejímu zřetelnému omezení, což na druhou stranu může vést k rozšíření řad dlužníků a k častějšímu výskytu úpadků.

Tomu se ovšem pokouší předcházet poslední, třetí, znak úpadku. Tím je neschopnost dlužníka plnit své peněžité závazky, který přesně vymezuje InsZ: „*má se za to, že dlužník není schopen plnit své peněžité závazky, jestliže*

a) zastavil platby podstatné části svých peněžitých závazků, nebo

b) je neplní po dobu delší 3 měsíců po lhůtě splatnosti, nebo

c) není možné dosáhnout uspokojení některé ze splatných peněžitých pohledávek vůči dlužníku výkonem rozhodnutí nebo exekucí, nebo

d) nesplnil povinnost předložit seznamy uvedené v § 104 odst. 1, kterou mu uložil insolvenční soud“⁴.

Předlohy, o kterých se zákon zmiňuje v písm. d) předchozí citace tvoří

- seznam svého majetku včetně pohledávek za svými dlužníky („seznam majetku“);
- seznam svých závazků s uvedením svých věřitelů („seznam závazků“);
- seznam svých zaměstnanců;
- listiny, které dokládají úpadek nebo hrozící úpadek, kterou mu uložil insolvenční soud.

2.5 Úpadek ve formě předlužení

Této formy úpadku může využít pouze dlužník, který je podnikatelem, ať už právnickou či fyzickou osobou. O předlužení je řeč ve chvíli, kdy má dlužník více věřitelů a hodnota jeho dluhů převyšuje hodnotu jeho majetku. Do zmiňovaných dluhů se započítávají nejen splatné závazky, ale výše všech dlužníkových pasiv.

Při vyčíslení hodnoty výše dlužníkovy majetku se vychází nejen z hodnoty majetku vedeného v účetnictví či daňové evidenci, ale zohledňujeme v ní také budoucí výnosy, které mají plynout fyzické či právnické osobě z vlastnictví daného majetku.

Podkladem pro signalizování blížícího se úpadku ve formě předlužení jsou informace získané z účetní závěrky a účetních výkazů dlužníka, mezi které patří rozvaha, výkaz zisků a ztrát a přehled o peněžních tocích. Nejdůležitějším ukazatelem v tomto případě jsou

⁴ Insolvenční zákon č. 182/2006 Sb., Hlava V, § 389, odst. 2, písm. a), b), c)

informace o hodnotě vlastního kapitálu a o jeho celkové struktuře. Největší riziko představuje skutečnost, kdy je hodnota vlastního kapitálu v záporných číslech, či že existuje skutečnost záporné hodnoty čistého kapitálu a lze tedy předpokládat, že dlužník je předlužen.

Jak uvádí Lánský „v praxi lze ovšem očekávat, že z důvodu úpadku dlužníka ve formě předlužení budou podávány insolvenční návrhy prakticky pouze samotnými dlužníky. Věřitelé budou totiž jen velmi obtížně získávat informace o celkovém stavu majetku dlužníka jako i údaje z dlužníkovy účetnictví. Insolvenční návrh podaný věřitelem nebude úspěšný ani tehdy, osvědčí-li dlužník, že se nachází pouze v druhotné platební neschopnosti a lze původně předpokládat, že ji odvrátí do tří měsíců po splatnosti jeho peněžitých závazků“.

2.6 Hrozící úpadek

Pojem hrozící úpadek je v insolvenčním zákoně novinkou. Je definován jako situace, za které „lze se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník nebude schopen řádně a včas splnit podstatnou část svých peněžitých závazků“⁵.

V případě hrozícího úpadku může být podán insolvenční návrh, je ovšem oprávněn podat ho pouze dlužník, který si je vědom toho, že nebude schopen řádně a včas platit větší část svých peněžních závazků.

Hrozící úpadek představuje jakousi dlužníkovu jistotu, že může dopředu řešit své dluhy a díky tomu si také zachovat případnou výrobu svého podniku či své zaměstnání.

2.7 Způsoby řešení úpadku

InsZ dává na výběr několik možných variant řešení úpadku. Každý dlužník si může vybrat právě takový, který pro něj bude nejpříjemnější a bude co nejlépe vyhovovat nejen samotnému dlužníkovi, bere v potaz také to, aby byl veden se zaměřením na věřitele, tedy aby došlo k co největší míře věřitelova uspokojení.

Mezi způsoby řešení je počítán konkurs (nejčastěji uplatňovaný způsob řešení úpadku v České republice, končí zánikem podniku), oddlužení (způsob řešení úpadku nepodnikatelů), reorganizace (nový způsob řešení úpadku) a zvláštní způsob řešení úpadku (nepatrný konkurs, úpadek finančních institucí).

⁵ Insolvenční zákon č. 182/2006 Sb., § 3, odst. 2, písm. a), b), c), d)

Více o těchto způsobech bude specifikováno v kapitole číslo 3.

2.8 Osoby v úpadku

Pokud se tedy bavíme o osobě, která je v úpadku a chce tento řešit, rozlišujeme dva různé typy těchto postav, spotřebitele v úpadku anebo podnikatele v úpadku.

2.8.1 Spotřebitel v úpadku

Za této situace se předlužení za stav úpadku nepovažuje. Dlužník, spotřebitel, nemá povinnost podávat insolvenční návrh na zahájení insolvenčního řízení. Ve většině případů ho podává až ve chvíli, kdy je míra zadlužení tak vysoká, že je pod obrovským tlakem exekucí a soudních výkonů rozhodnutí prováděných na jeho vlastním majetku. Spotřebitel usiluje o nalezení ochrany před tímto vymáháním pohledávek a to buď ve formě oddlužení, nebo konkursu.

Oddlužení je v případě spotřebitele v úpadku šetrnějším řešením. Lze jej totiž provést ve formě splátkového kalendáře, kdy je dlužníkovi ponechán jeho stávající majetek (vyjma majetku, kdy věřitel uplatnil právo ze zajištění) a dlužníkovi je v tomto případě uloženo, aby vypočtenou zabavitelnou část své mzdy převedl na účet insolvenčního správce, který pak tyto splátky rozdělí v poměrné výši mezi věřitele.

2.8.2 Podnikatel v úpadku

U podnikatele jde o úpadek předlužení tehdy, převyšuje-li souhrn závazků hodnotu jeho celkového majetku. „*Při stanovení hodnoty dlužníkova majetku se přihlíží také k další správě jeho majetku, případě k dalšímu provozování jeho podniku, lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník bude moci ve správě majetku nebo v provozu podniku pokračovat.*“ (Maršíková, 2014, str. 37).

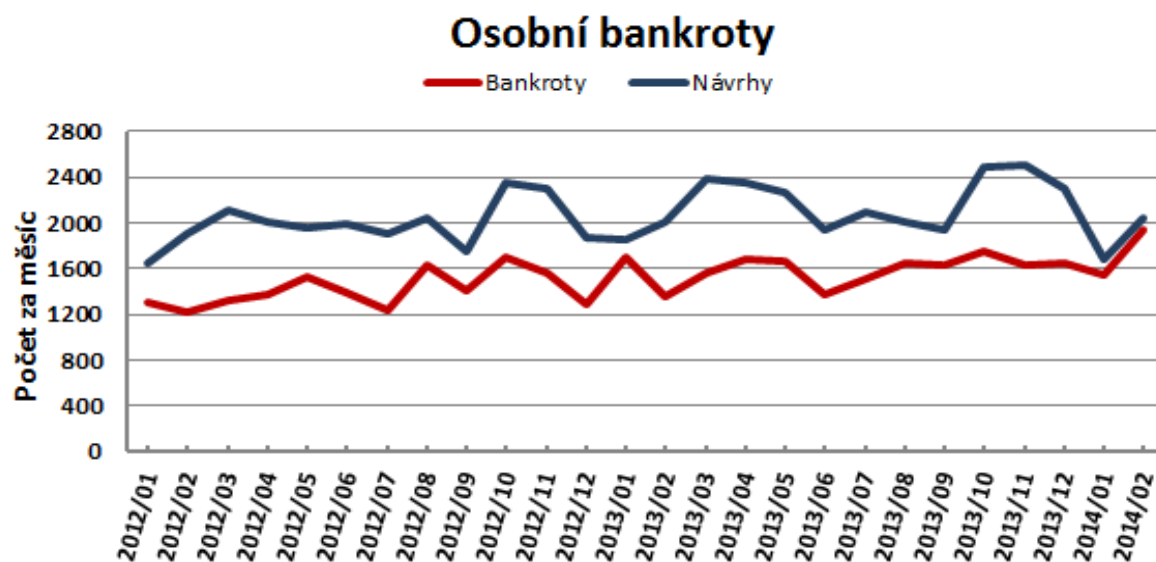
Na rozdíl od spotřebitele je podnikatel, dle § 98 InsZ, povinen podat insolvenční návrh, a to bez zbytečného odkladu poté, co zjistil, že se nachází v úpadku. V případě právnické osoby na sebe tuto povinnost bere její statutární orgán, je-li tento statutární orgán kolektivní, pak na sebe tuto povinnost berou všichni jeho členové, kteří jsou oprávněni jednat za právnickou osobu samostatně. Pokud je v případě podniku v úpadku řeč o podnikateli, který je v likvidaci, pak povinnost podání insolvenčního návrhu přechází na zvoleného

dlužníkovu likvidátora. V případě, že po podání insolvenčního návrhu dojde k jeho odmítnutí nebo zastavení, pak povinnost podat insolvenční návrh splněna nebyla. Nově platí, že *v případě dlužníka – podnikatele připadá v úvahu řešení úpadkové situace reorganizací nebo konkursem. S účinností od 1. 1. 2014 připadá v úvahu i oddlužení, pokud dlužník nejprve projde konkursem*“ (Maršíková, 2014, str. 39).

2.9 Osobní bankroty (úpadky) v čase

Jak je zmiňováno již výše, bankrot představuje insolvenční řízení vedené s fyzickou osobou. V této situaci bývá většinou návrh na oddlužení podán přímo samotným dlužníkem a je zároveň spojen s návrhem na řešení úpadku formou oddlužení. Od roku 2008, ve kterém vstoupil v platnost zákon číslo 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, do roku 2014 došlo v České republice k významnému nárůstu vyhlášených osobních bankrotů. Rok 2008 nebyl stěžejním pouze pro vznik nového zákona, ale v tomto roce došlo ke globální ekonomické krizi, která na počet osobních bankrotů měla zajisté svůj obrovský podíl. Naproti tomu se ovšem počet podaných návrhů začal snižovat, což je dostatečně zřetelné na grafu číslo 2.1.

Graf 2.1 Osobní bankroty

Zdroj: výpočty CRIF – Czech CreditBureau, a. s.⁶

⁶ Czech CreditBureau, a. s., *Tisková zpráva* [online]. 4. 3. 2014. Dostupné z: <http://www.vyzkuminsolvence.cz/zpravodajstvi/crif-unor-2014-byl-v-bankrotech-rekordnim-mesicem.html>

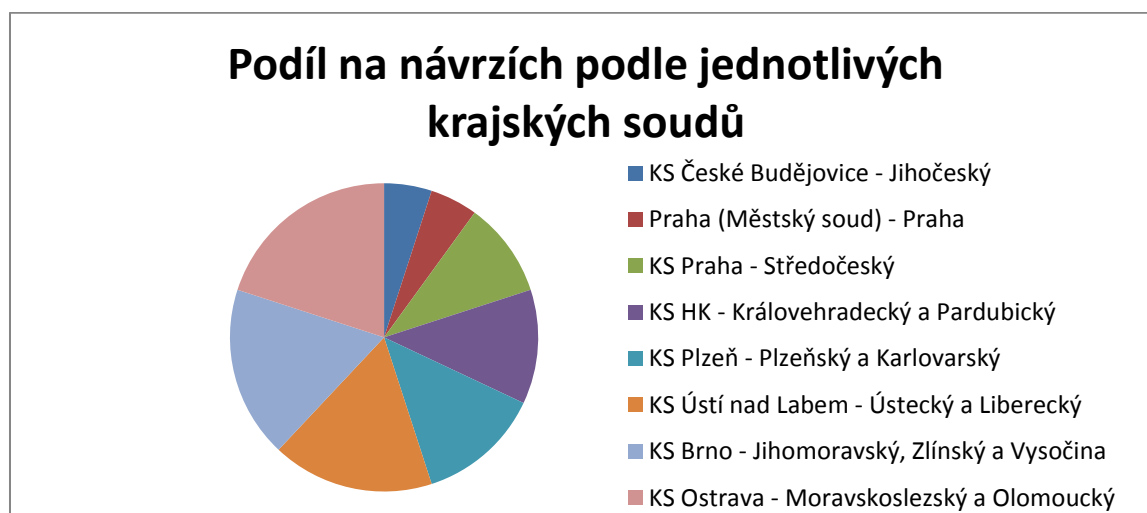
Pokud srovnáme vývoj podaných návrhů na vyhlášení osobního bankrotu společně se samotným vyhlášením osobních bankrotů, dojde ke zjištění, že ve velkém množství kopírují vývoj v ostatních zemích západní Evropy, kde jsou zkušenosti s těmito postupy mnohem bohatší a byly také aplikovány v delších časových obdobích.

„Zjednodušeně lze konstatovat, že po zavedení možnosti podání návrhů a vyhlásování osobních bankrotů docházelo ve většině zemí k rychlému nárůstu podaných návrhů, kdy takovou možnost využili dlužníci v podstatě ihned po jejím zavedení, jelikož nemohli dluhy řešit jiným způsobem“ (Kislingerová, Richter, Smrčka a kol., 2013, str. 43).

2.10 Regionální specifika osobních bankrotů

Dle nasbíraných dat CRIF – Czech CreditBureau, a. s. se dospělo k výslednému závěru, že nejvíce vyhlášených bankrotů v České republice, v měřítku na 10 tisíc obyvatel, je evidováno v Karlovarském kraji, a to i v případě, kdy je celkový počet přihlášených bankrotů v tomto kraji nejnižším v celé ČR. Toto je stanoveno menším počtem obyvatel v daném kraji. Hlavní město Praha je však pravým opakem. V Praze je sice vyhlášeno nejvíce bankrotů v celé ČR, ovšem při přepočtu na 10 tisíc obyvatel vykazuje naopak nejnižší počet vyhlášených bankrotů. Na základě zjištěných porovnání v konečném výsledku dojdeme k závěru, že počet vyhlášených bankrotů se v každém kraji sice zvyšuje, ale že zároveň v žádném z nich nebyl zaznamenán ve sledovaném období meziprocentní pokles.

Graf 2.2 Podíl na návrzích podle jednotlivých krajských soudů

Zdroj: KISLINGEROVÁ, Eva, RICHTER, Tomáš, SMRČKA, Luboš a kol. *Insolvenční praxe v České republice v období 2008 - 2013*. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 44

2.11 Další pojmy insolvenčního zákona

2.11.1 Finanční instituce

„V souladu se zákonem č. 248/2009 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů, se finanční institucí rozumí banka, spořitelní a úvěrní družstvo, pojišťovna a zajišťovna, a za dále stanovených podmínek insolvenčního zákona i některé další osoby. Pojem finanční instituce je pro účely insolvenčního zákona definován z důvodu potřeby zvláštní úpravy řešení úpadku těchto subjektů“ (Hásová, Moravec, 2013, str. 10).

2.11.2 Incidenční spor

Jedná se o spor vyvolaný vlastními insolvenčními řízeními, která projednává insolvenční soud na základě § 159 InsZ před zákonem určeným soudem (insolvenčním). Proces má na starosti soudce, který vykonává, dle rozvrhu své práce, v daném insolvenčním řízení dohled. *„Pro projednání incidenčního sporu platí některá specifická pravidla zakotvená v insolvenčním zákoně. Zejména se jedná o spory o vyloučení majetku z majetkové podstaty, spory o určení pravosti, výše či pořadí popřené pohledávky, spory o vypořádání v důsledku prohlášení konkursu zaniklého společného jmění manželů, či spory z odpůrcí žaloby“ (Maršíková, 2014, str. 14).*

2.11.3 Insolvenční řízení

Rozumí se jím soudní řízení probíhající před insolvenčním soudem, jehož předmětem je dlužníkův úpadek nebo hrozící úpadek a způsob jeho řešení. Řízení je vedeno podle zákona č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon.

Přesnou definici vystihuje, že *„insolvenční řízení je zvláštním druhem občanského soudního řízení, které zahrnuje prvky jak řízení nalézacího, tak řízení vykonávacího. Podmínky nutné k tomu, aby mohlo proběhnout, se zjišťují v jeho rámci a pokračuje se pak realizací potřebných opatření“ (Winterová, Macková a kolektiv, 2014, str. 40).*

2.11.4 Insolvenční rejstřík

Představuje informační systém veřejné správy, jehož vedení má na starosti Ministerstvo spravedlnosti České republiky. Tento rejstřík je veřejně přístupný na internetové

adrese www.justice.cz. Obsahuje údaje podle insolvenčního zákona – seznam insolvenčních správců, seznam dlužníků a digitalizovaný obsah insolvenčních sporů. Tento má několik funkcí, a to informační, doručovací a v neposlední řadě také evidenční.

2.11.5 Majetková podstata

„Tvoří ji majetek, který dlužník vlastnil v době zahájení insolvenčního řízení (bylo-li insolvenční řízení zahájeno k návrhu dlužníka), nebo v době vydání rozhodnutí o úpadku dlužníka (bylo-li řízení zahájeno k návrhu některého z věřitelů dlužníka). Do majetkové podstaty patří i dlužníkovy spoluvlastnické podíly na majetku a majetek, který tvoří společné jmění manželů (v případě prohlášení konkursu pak dochází k zániku společného jmění manželů a k jeho vypořádání). Je-li dlužník zaměstnán v pracovním poměru, patří do majetkové podstaty i zabavitelná část mzdy. Do majetkové podstaty nepatří majetek, který nelze postihnout výkonem rozhodnutí nebo exekucí (např. běžné oděvní součásti, obvyklé vybavení domácností, snubní prsten, hotové peníze do 1 000,- Kč apod.). Do majetkové podstaty může patřit i majetek ve vlastnictví třetích osob. Půjde ovšem pouze o případy, kdy tento majetek původně vlastní dlužník a převedl jej na třetí osobu úkonem, který byl v průběhu insolvenčního řízení prohlášen soudním rozhodnutím za neúčinný“ (Maršíková, 2014, str. 16). Insolvenční zákon se majetkovou podstatou plně zabývá v § 205 až § 206, dále potom v § 207 až § 208 a v neposlední řadě také v § 398 odst. 2.

2.11.6 Osoba s dispozičními oprávněními

Je to osoba, která během insolvenčního řízení má právo nakládat s majetkovou podstatou a je povinna tuto majetkovou podstatu po celou dobu sporu spravovat. Jedná se o nezávislou osobu, která je v závislosti na stádiu insolvenčního řízení a způsobu jeho řešení buď dlužníkem nebo insolvenčním správcem. Obecně platí, že pokud insolvenční soud nerozhodne jinak, je právě dlužník povinen přestat nakládat s majetkovou podstatou a s celkovým svým majetkem. To začíná od okamžiku, kdy platí účinky související se zahájením insolvenčního řízení.

Osobou s dispozičním právem je dlužník, ale to pouze do doby vyhlášení úpadku, dále dlužník v době od povolení reorganizace a v neposlední řadě dlužník v době od povolení oddlužení. Co se týče insolvenčního správce, ten se stává osobou s dispozičním oprávněním

pouze v případě, že spor prošel fází po prohlášení konkursu na majetek dlužníka, anebo v případě schváleného oddlužení formou zpeněžení majetkové podstaty. Po zrušení konkursu přechází dispoziční právo se zbytkovou částí majetkové podstaty zase zpět na dlužníka, a to se stává v souladu s § 313 odst. 1 InsZ.

Samotný InsZ přímo neříká, kdo je vlastně osobou s dispozičním oprávněním v mezidobí od prvotního rozhodnutí úpadku až do rozhodnutí o jeho způsobu řešení. Pro zajímavost uvádí, ve svém stanovisku č. 1 z 10. 1. 2008, expertní pracovní skupina Ministerstva spravedlnosti, že pokud nestanoví soud jinak, je osoba s dispozičním oprávněním v době od rozhodnutí o úpadku do rozhodnutí o způsobu jeho řešení ve vztahu k majetkové podstatě sám dlužník. InsZ pamatuje také na to, že pokud má dispoziční oprávnění jiná osoba než dlužník, nemění to povinnosti, které samotnému dlužníkovi ukládá tento zákon, viz § 229 InsZ.

2.11.7 Přihláška pohledávky

Jedná se o procesní úkon věřitele, kterým uplatňuje své právo uspokojení v insolvenčním řízení za dlužníkem své pohledávky. Věřitel si musí uvědomit, že tuto přihlášku musí podat na předepsaném formuláři, který najdeme na stránkách www.justice.cz, společně s návodem k jeho vyplnění a seznamem příloh, které k návrhu musí být připojeny.

Pokud by se stalo, že věřitel svou přihlášku k nárokované pohledávce insolvenčnímu soudu ve stanovené lhůtě nedoručil ve dvojím vyhotovení, pak si musí plně uvědomit a vzít v potaz skutečnost, že svá práva na ni již nemůže uplatňovat žalobou po zahájení insolvenčního sporu, viz § 419 až § 425 InsZ.

2.11.8 Zajištěný věřitel

Je to věřitel, jehož pohledávka za dlužníkem je zajištěna majetkem, který náleží do majetkové podstaty. Toto zajištění je nejčastěji formou zástavního práva, omezením převodu nemovitosti, postoupením pohledávky k zajištění, zajišťovacím převodem práva, zadržovacím právem anebo podobným právem podle zahraniční právní úpravy. Takovýto věřitel svou pohledávku uplatňuje opět na základě její přihlášky v insolvenčním řízení, viz § 2 písm. g) InsZ.

„Výtěžek zpeněžení po odečtení nákladů spojených se správou a zpeněžením podle odstavce 4, nestanoví-li insolvenční soud jinak, a po odečtení částky připadající na odměnu insolvenčního správce vydá insolvenční správce se souhlasem insolvenčního soudu zajištěnému věřiteli.“ (§ 298, odstavec 2 InsZ).

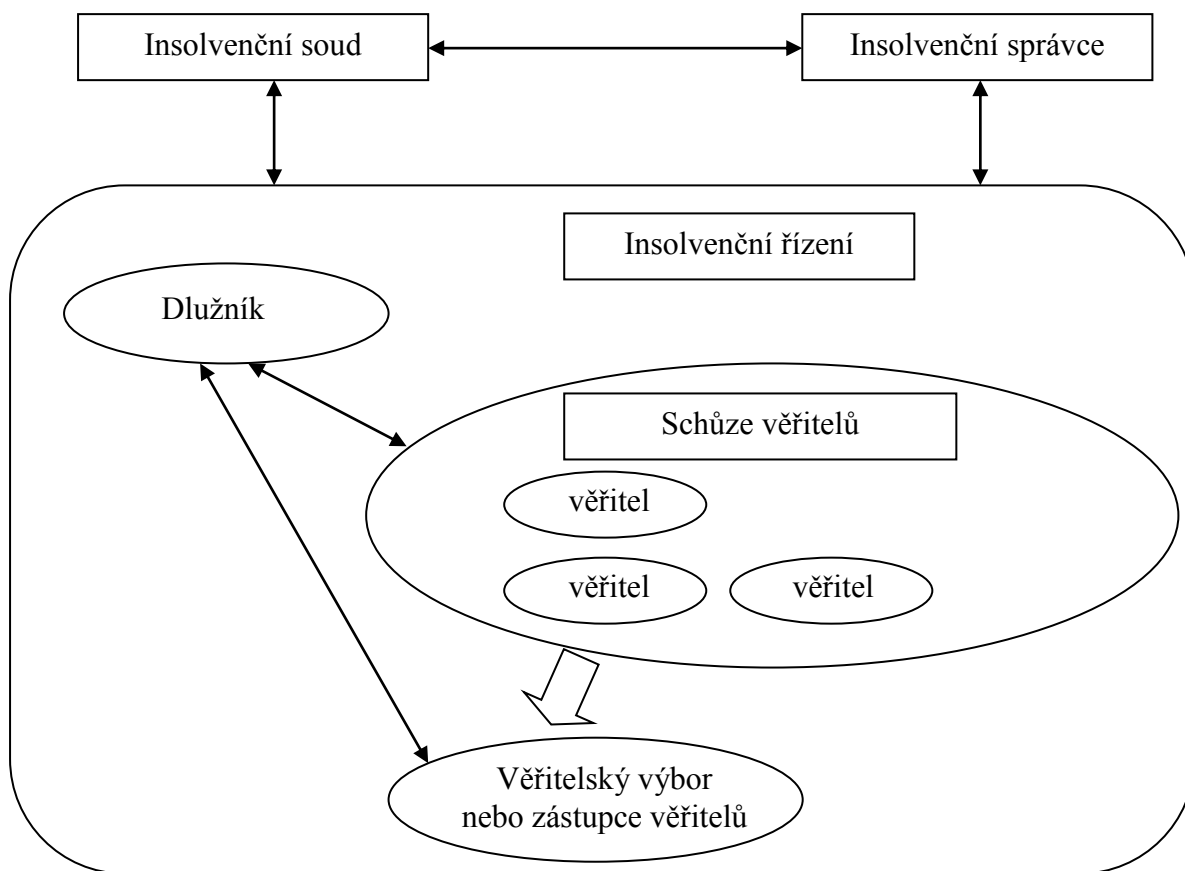
3 Ekonomický dopad oddlužení na dlužníka

3.1 Procesní subjekty insolvenčního řízení

„Procesními subjekty jsou obecně takové subjekty, které svou činností právně ovlivňují proces a které jsou k tomu účelu vybaveny procesními právy a procesními povinnostmi. Jako subjekty řízení se vzájemně odlišným postavením v procesně právním vztahu lze označit jednak soud a jednak účastníky řízení“ (Winterová a kolektiv, 2004, str. 9).

Procesními subjekty, podle InsZ (§ 9), jsou insolvenční soud, účastníci insolvenčního řízení (dlužníci a věřitelé kteří vůči dlužníkům uplatňují svá práva), insolvenční, popřípadě další, správcové a v neposlední řadě i jiné procesní subjekty – například zvláštní subjekt zastupující veřejný zájem, který představuje státní zastupitelství, jež vstoupí do insolvenčního řízení z vlastního rozhodnutí, či likvidátor dlužníka, v případě, že je dlužníkem právnická osoba v likvidaci.

Schéma 3. 1 Subjekty insolvenčního řízení

Zdroj: HÁSOVÁ, Jiřina a Tomáš MORAVEC. *Insolvenční řízení*. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 14

3.1.1 Insolvenční soud

Jedná se o soud, před kterým probíhá samotné insolvenční řízení. Tento rozhoduje buď statutárně, nebo v rámci dohlédací činnosti. Statutárně znamená, že sám příslušná rozhodnutí vydává. Dohlédací činnost představuje vykonání dohledu nad činností všech ostatních procesních subjektů. Soudní rozhodnutí, které v rámci své rozhodovací činnosti insolvenční soud vynese je nazýváno usnesením.

Insolvenční soud provádí při své rozhodovací činnosti nálezy o hlasovacích právech věřitelů, jejichž pohledávka nebyla zjištěna, dále rozhoduje o návrhu na moratorium, o úpadku dlužníka a o celkovém způsobu jeho řešení.

V rámci své dohlédací činnosti má insolvenční soud ve svém „hledáčku“ dlužníka, všechny věřitele, insolvenční či další správce a likvidátora. Součástí této činnosti insolvenčního soudu je také rozhodování o záležitostech týkajících se celkového průběhu insolvenčního řízení, dělá potřebná opatření k zajištění účelu IŘ. Insolvenční soud má právo si od insolvenčního správce vyžádat všechny zprávy a případná vysvětlení o jeho postupu, má tu možnost nahlížet do účtů insolvenčního správce.

Pokud insolvenční soud vydá na základě dohlédací činnosti usnesení – například udělení souhlasu správci s prodejem majetku, který patří do majetkové podstaty. Je důležité si uvědomit, že proti němu není přípustné odvolání, a to na základě srov. usnesení NS ČR ze dne 30. 3. 2006 sp. zn. 29 Odo 54/2006.

Na základě § 9 odst. 4 OSŘ jsou věcně příslušnými k rozhodování v řízení o sporech incidenčních či v insolvenčním řízení jak krajské soudy, tak také soudy prvního stupně. Místně příslušným soudem se rozumí soud krajský, v jehož obvodní části se nachází obecný soud dlužníka. Pokud ve sporu jde o fyzickou osobu, jedná se o soud, v jehož obvodu má dlužník trvalé bydliště nebo pokud ho nemá, tak v jehož obvodu se dlouhodobě zdržuje.

V České republice řeší insolvenční spory prvoinstančně Krajské soudy (v Praze, v Brně, Ostravě, v Plzni, v Ústí nad Labem, v Českých Budějovicích, v Hradci Králové), dále mají možnost vykonávat insolvenční spory některé pobočky příslušných Krajských soudů (v Olomouci, v Liberci, v Hradci Králové a v Pardubicích), ale to pouze v případě, že jejich součástí jsou insolvenční senáty.

3.1.2 Insolvenční správce

Je jím fyzická či právnická osoba – nejčastěji veřejná obchodní společnost, která je oprávněna k výkonu funkce na základě povolení vydaného Ministerstvem spravedlnosti ČR. Jeho osoba je určena, pro každé insolvenční řízení, v rozhodnutí o úpadku vydaného insolvenčním soudem. Přehled všech používaných typů insolvenčních správců je zobrazen v tabulce 3. 1.

Tabulka 3. 1 Insolvenční správce

Insolvenční správce	
insolvenční správce (§ 21 a násl. InsZ, zákon o insolvenčních správcích)	běžný insolvenční správce – fyzická osoba nebo veřejná obchodní společnost, která je oprávněna vykonávat činnost insolvenčního správce k výkonu funkce insolvenčního správce u dlužníka, u kterého je přípustná reorganizace, u bank, obchodníků s cennými papíry, centrálním depozitářem dalšími subjekty dle § 3 odst. 2 zákona o insolvenčních správcích je oprávněn pouze insolvenční správce se zvláštním povolením
hostující insolvenční správce (§ 21 InsZ, § 27 až 35 zákona o insolvenčních správcích)	státní příslušník nebo společnost ze zemí EU, EHP nebo Švýcarska, jenž vykonává v některém z těchto států funkci insolvenčního správce a má v úmyslu vykonávat funkci insolvenčního správce na území ČR
předběžný správce (§ 27 a § 112 InsZ)	správce stanovený soudem k výkonu činností daných zákonem a povinností mu vymezených soudem před stanovením insolvenčního správce
zástupce insolvenčního správce (§ 33 InsZ)	správce určený soudem za situace, je-li to účelné, pro případ, že by insolvenční správce nemohl ze závažných důvodů přechodně vykonávat svoji funkci
oddělený insolvenční správce (§ 34 InsZ)	správce určený k realizaci úkonů, pro které je insolvenční správce vyloučen
zvláštní insolvenční správce (§ 35 InsZ)	správce určený v případech, kdy je nutné v rámci insolvenčního řízení řešit zvláštní problematiku vyžadující určité odborné specializace

Zdroj: HÁSOVÁ, Jiřina a Tomáš MORAVEC. *Insolvenční řízení*. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 28

Insolvenčního správce určí předseda insolvenčního soudu a to na základě seznamu insolvenčních správců uvedeného na internetových stránkách www.justice.cz. Během první schůze věřitelů je možné insolvenčního správce, který byl určen, odvolat a to na základě hlasování všech zúčastněných věřitelů. Po jeho odvolání je nutné se dohodnout na ustanovení insolvenčního správce nového. Neprodleně po tomto ustanovení nového insolvenčního

správce, zapíše insolvenční soud tento údaj o novém usnesení do seznamu dlužníků a zajistí provedení příslušného záznamu do OR.

V průběhu IŘ je insolvenční správce povinen vykonávat své úkoly, uložené mu insolvenčním zákonem či zvláštními předpisy, nebo rozhodnutím insolvenčního soudu, svědomitě a s odbornou péčí.

Insolvenční správce má povinnost vyvinout své maximální úsilí, které po něm lze spravedlivě požadovat, aby přihlášení věřitelé byli uspokojeni v nejvyšší míře - jak je to jen možné. Pro insolvenčního správce je také důležité se řídit skutečností, že jeho povinností je dát při výkonu své funkce přednost zájmům věřitelů, a to jak před zájmy svými, tak i před zájmy jiných osob. Pokud by insolvenční správce zaznamenal sebemenší náznak tzv. střetu zájmů, pak má povinnost neprodleně o tomto informovat insolvenční soud, který může insolvenčního správce z probíhaného IŘ vyloučit.

Insolvenční správce v průběhu IŘ odpovídá všem zúčastněným stranám (tedy dlužníkovi, věřitelům dlužníka či případně jiným osobám) za škodu, která by jim v důsledku porušení povinností insolvenčního správce, vznikla. Na základě toho má insolvenční správce povinnost, na svůj náklad, uzavřít smlouvu o pojištění odpovědnosti za škodu, která by s výkonem jeho funkce mohla vzniknout. Pro insolvenčního správce, který je fyzickou osobou je minimální limit pojistného 1 000 000,- Kč, pro veřejné obchodní společnosti je limit pojistného stanoven částkou 1 000 000,- Kč násobenou počtem ohlášených společníků dané insolvenční společnosti.

Dohled nad insolvenčním správcem vykonává právě insolvenční soud, konkrétně insolvenční soudce, k němuž bylo IŘ přiřazeno na základě rozvrhu insolvenčního soudu.

Nyní se dostáváme k odměně, která insolvenčnímu správci za jeho služby připadá. Pokud je insolvenční správce plátcem daně z přidané hodnoty, je jeho odměna o tuto daň dle platné legislativy navýšena. Odměna se skládá ze dvou částek, první tvoří čistá odměna insolvenčnímu správci ve výši 750,- Kč a druhou část tvoří náhrada hotových výdajů ve výši 150,- Kč. Celkově je tedy odměna vyčíslena na částku 900,- Kč bez platné sazby DPH na měsíc. Celkem bez daně z přidané hodnoty činí odměna za pětileté období splátkového plnění 54 000,- Kč. S platnou sazbou daně z přidané hodnoty v aktuální výši 21 % je to 1 089,- Kč / měsíc, celkem 65 340,- Kč / pětileté období splátkového plnění. Vyúčtování odměny a hotových výdajů insolvenční správce provede buď v konečné zprávě (§ 302 InsZ) nebo ve zprávě o své činnosti (§ 310 odst. 2 InsZ).

Na insolvenčního správce se mimo jiné vztahuje také povinnost zachovávat mlčenlivost. Této insolvenčního správce může zprostit osoba, v jejímž zájmu se dodržuje či také insolvenční soud. Povinnost mlčenlivosti mají i třetí osoby vykonávající činnosti, ke kterým je právě insolvenční správce povinen.

3.1.3 Dlužník

Jedná se o podnikatelský subjekt (tzn. právnická či fyzická osoba), nebo o subjekt, který není podnikatelem (například spotřebitel). Dlužník musí být osobou s právní subjektivitou a musíme si uvědomit, že IŘ nelze vést proti majetkovým hodnotám, které právě zmiňovanou právní subjektivitu nemají.

3.1.4 Věřitelé

Jedná se o osoby, které se přihlásily do insolvenčního řízení na základě pohledávek, kterými vůči dlužníkovi disponují. Věřitelé mohou vykonávat velký vliv na celkový průběh IŘ, protože jejich postavení bylo na základě přijetí insolvenčního zákona značně posíleno.

Věřitelé mají různé věřitelské orgány, na základě kterých mohou realizovat svůj vliv. Jedná se o schůze věřitelů, věřitelské výbory, nebo zástupce věřitelů.

Schůze věřitelů představuje shromáždění všech přihlášených věřitelů, kde dochází k projednávání oznámeného předmětu jednání. Účast věřitelů na této schůzi není povinná, je však v zájmu všech, aby se této schůze zúčastnili a mohli tak nárokovat přihlášené pohledávky, ovlivnit výměnu přiděleného insolvenčního správce a jiné své nároky. Právo zúčastnit se této schůze nemají jen věřitelé, kteří přihlášku podali, ale také dlužníci, insolvenční či jiný správcové a státní zástupci (pokud se IŘ účastní). Toto jednání je veřejné, pokud soud neprovede, na základě zvláštního zřetele, rozhodnutí o vyloučení veřejnosti.

„Věřitelský výbor je věřitelským orgánem v insolvenčním řízení zvoleným na schůzi věřitelů. Musí být ustanoven v případech, kde počet věřitelů přesahuje 50. Má 3 až 7 členů a náhradníky. Úkolem věřitelského výboru je chránit společný zájem věřitelů, v této souvislosti věřitelský výbor zejména vykonává dohled nad činností insolvenčního správce, v zákonem stanovených případech uděluje insolvenčnímu správci souhlas k zamyšleným úkonům, průběžně schvaluje výši a správnost hotových výdajů insolvenčního správce a nákladů vynaložených na správu a údržbu majetkové podstaty“ (Maršíková, 2014, str. 24).

Zástupce věřitelů je jakýmsi věřitelským orgánem, který je v IŘ menšího rozsahu, kdy počet všech přihlášených věřitelů nepřesahuje 50. Tento zástupce je zvolen na schůzi věřitelů a musí mít svého náhradníka. Zástupce věřitelů má totožné kompetence jako věřitelský výbor.

3.1.5 Jiné procesní subjekty

Do této skupiny patří státní zastupitelství a likvidátor.

Státní zastupitelství může do již zahájeného řízení vstoupit podle § 35 odst. 1 písm. k) OSŘ. Řízením se myslí již zahájené úpadky dlužníka nebo hrozící úpadek, dále moratorium a incidenční spory. Státní zastupitelství je označeno, na základě InsZ, jako procesní subjekt jednající pod jménem, který se může účastnit také schůze věřitelů, dále je oprávněno, pokud vstoupilo do řízení, podat proti rozhodnutí insolvenčního soudu opravný prostředek. Toto může udělat za předpokladu, že tímto právem disponují všichni účastníci řízení. Státní zastupitelství může podat také žalobu na vyvrácení platnosti právního úkonu.

Likvidátor dlužníka provádí v insolvenčním řízení takovou působnost, jaká nebyla převedena na insolvenčního správce. Působnost likvidátora tedy během insolvenčního řízení nezaniká, ale je pouze omezena působností insolvenčního správce. Likvidátor se, zápisem likvidace společnosti do obchodního rejstříku, stává statutárním orgánem likvidované společnosti, a proto mu zůstávají určité působnosti (např. v jednání s dlužníkem). Pokud je dlužník v úpadku, likvidátor má povinnost podat návrh na insolvenci, a to na základě § 98, odst. 2 InsZ. Likvidátorovou hlavní povinností je informovanost vůči likvidovanému subjektu. Likvidátor má též možnost mít nejdůležitější informace o prodejnosti majetku (pokud by k tomu došlo) a o dobytnosti pohledávek úpadce. O těchto všech informacích by měl poučit insolvenčního správce. Působnost likvidátora se mění v závislosti na tom, zda insolvenční návrh podal dlužník či věřitel. Pokud insolvenční návrh podal věřitel, působnost likvidátora se mění od data rozhodnutí o úpadku, když by se ovšem stalo, že insolvenční návrh podá dlužník, působnost likvidátora se potom mění, a to od okamžiku podání návrhu. Stejně jako insolvenční správce má nárok na odměnu a náhradu nutných nákladů i likvidátor, ovšem s tím rozdílem, že výši odměny a náhrad určí likvidátorovi sám soud na základě návrhu insolvenčního správce. Je důležité si uvědomit, že výše odměny za průběh likvidace se vztahuje pouze k období před zahájením IŘ. Tato odměna má být stanovena v přiměřené výši, přičemž sám zákon nestanoví určení této odměny v návaznosti na zpeněžení majetkové podstaty. Některé likvidace trvají spousty let, a proto je možné počítat s možností, že se

likvidátor může změnit (původní likvidátor může onemocnět či zemřít, může být odvolán kvůli podjatosti, nebo se může sám své funkce vzdát). Pokud by došlo k jakékoliv z výše zmiňované změně likvidátora, musí být dle zákona ustanoven likvidátor nový.

Nejdůležitějším úkolem a vizí likvidátora by mělo být plné uspokojení všech věřitelů.

3.2 Způsoby řešení úpadku

3.2.1 Konkurs

Na základě § 244 InsZ lze konkurs definovat jako *„způsob řešení úpadku spočívající v tom, že na základě rozhodnutí o prohlášení konkursu jsou zjištěné pohledávky věřitelů zásadně poměrně uspokojeny z výnosu zpeněžení majetkové podstaty s tím, že neuspokojené pohledávky nebo jejich části nezanikají, pokud zákon nestanoví jinak“*. Důležitou informací pro věřitele je skutečnost, že všechny neuspokojené pohledávky konkursem nezanikají, pokud to ovšem zákon nestanoví jinak.

Základním cílem konkursu je tedy vést dlužníka k částečnému nebo úplnému uspořádání svých majetkových vztahů vůči všem svým věřitelům. Základní prvek konkursu tedy nepředstavuje zachování provozu podniku dlužníka a ani není založen na dalším trvání, či pokračování, podniku, spíše lze konstatovat, že konkurs vede k jeho úplnému zániku.

Konkurs bývá většinou prohlášen na majetek právnických osob, fyzických osob, ale může se týkat jak podnikatelů, tak i nepodnikatelů. Výjimku prohlášení konkursu tvoří § 6 InsZ, který poučuje jeho uživatele o tom, že konkurs nemůže být prohlášen na majetek subjektů, u kterých nemůže dojít k zahájení insolvenčního řízení.

Pokud je dlužníkem právnická osoba a ani po zpeněžení její veškeré majetkové podstaty nedojde k úplnému uspokojení všech přihlášených pohledávek věřitelů, považuje se za to, že společnost nemá žádný majetek a není požadována její úplná likvidace. Toto rozhodnutí pouze slouží jako podklad k následnému výmazu právnické osoby z obchodního rejstříku. Na základě výmazu dochází k zániku dlužníka – právnické osoby a zanikají také neuspokojené pohledávky věřitelů. To ovšem neplatí v případě, kdy věřitelé mohou zaplacení pohledávek vymáhat po jiných (třetích) osobách na základě ručitelství, spoludlužnictví či zástavy.

V případě, kdy dlužníkem je fyzická osoba, je nárokování pohledávek opačné. To znamená, že skončením konkursního řízení, které je vedeno vůči majetku dlužníka,

neuspokojené pohledávky či jejich části nezanikají. Protože pokud dlužník přihlášenou pohledávku nepopřel, má věřitel právo do 10 let ode dne pravomocného zrušení konkursu podat návrh na výkon rozhodnutí. S jistotou lze konstatovat, že proces konkursu dluhy fyzických osob neřeší uspokojivě.

V případě konkursu je nejdůležitějším aktem vyhotovení soupisu a zpeněžení majetkové podstaty. Do majetkové podstaty dlužníka musí správce zahrnout jak veškerý dlužníkův majetek, tak majetek, který je součástí společného jmění manželů dlužníka a dále všechny existující dlužníkovi spoluvlastnické podíly. Tuto podstatu majetku tvoří hlavně finanční (peněžní) prostředky, podnik, soubory movitých a nemovitých věcí, různé formy vkladů (vkladní knížky, vkladní listy), cenné papíry či jiné listiny (akcie, směnky, šeky), dlužníkovi nepeněžitě i peněžitě pohledávky, dlužníková mzda či jiné pracovní odměny (například stipendia, nemocenské příspěvky, důchody, peněžitá pomoci v mateřství, podpory v nezaměstnanosti - tedy zabavitelné části těchto uvedených příjmů). Do majetkové podstaty lze zařadit také plodiny, různé užitky z majetku a jeho příslušenství. Naproti tomu všemu do podstaty nepatří všechn majetek, který nelze postihnout exekucí či výkonem rozhodnutí. Jedná se o bohatství, které dlužník nezbytně potřebuje k uspokojování svých a rodinných hmotných potřeb, nebo k vykonávání svých pracovních úkonů.

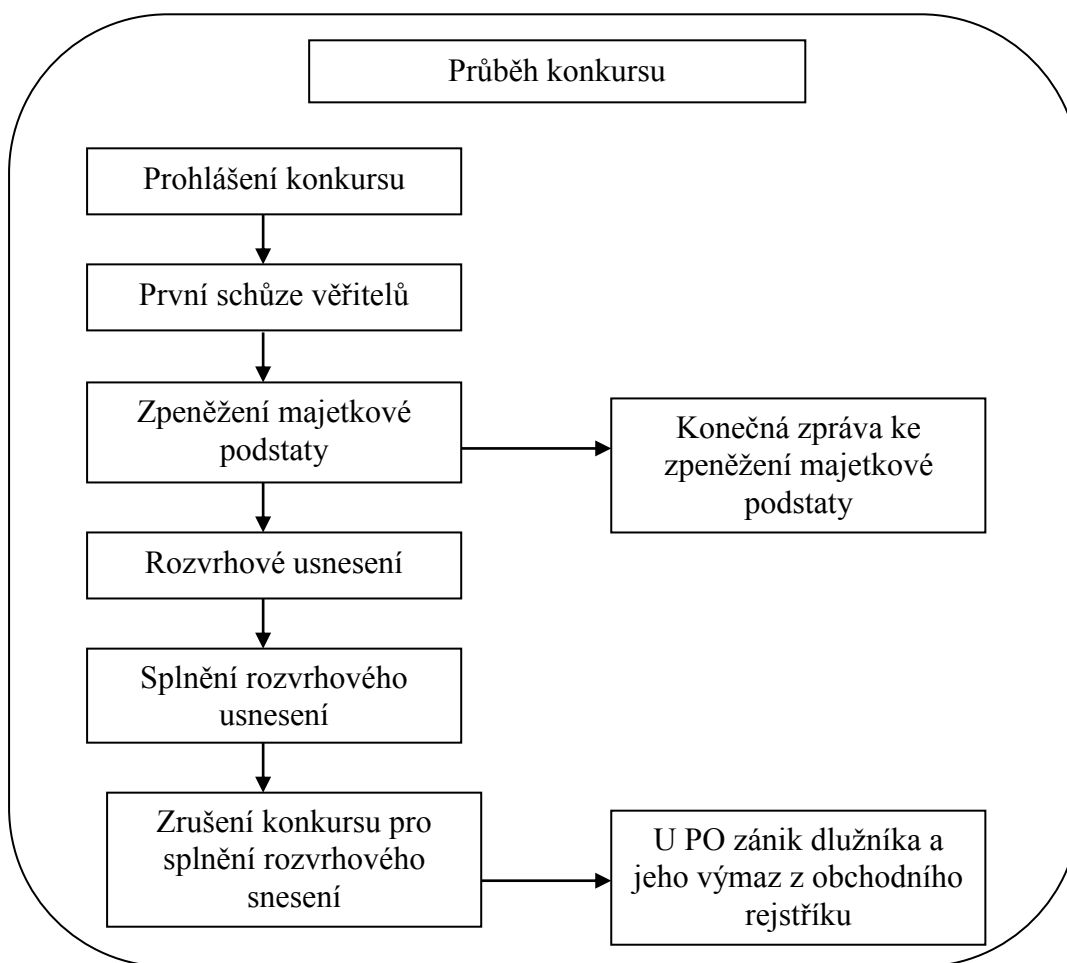
Insolvenční zákon počítá také s variantou, kdy do majetku dlužníka je možné započítat také majetek, kterého se dlužník různými neúčinnými právními úkony zbavil, například převod na jinou osobu, prodej za velice nízkou cenu jiné osobě.

O konkursu rozhoduje insolvenční soud, který vydá rozhodnutí o konkursu, zároveň s tímto vydá rozhodnutí o úpadku - pokud je dlužník osoba, u které nelze provést oddlužení či reorganizace. Toto musí být vydáno do tří měsíců po rozhodnutí o úpadku.

Ke zpeněžení majetkové podstaty při konkursu dochází k několika variantám. Pro její schválení je potřeba získat souhlas věřitelského výboru, který je udělen insolvenčnímu správci. Tou první je veřejná dražba, která je prováděna na základě ustanovení zákona č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách. Aktér veřejné dražby je dražebník, a to na základě návrhu insolvenčního správce. Může se stát, že pokud insolvenční správce uzná za vhodné a zjistí, že dražený majetek by mohl on sám prodat výhodněji, může od dražby ustoupit a odmítnout tak podmínky stanovené dražebníkem.

Majetkovou podstatu lze zpeněžit na základě prodeje mimo veřejnou dražbu, k čemuž musí ale insolvenční správce získat souhlas insolvenčního soudu, který stanoví pevné podmínky prodeje (minimální cena, způsob výběru kupujícího).

Schéma 3. 2 Průběh konkursu

Zdroj: HÁSOVÁ, Jiřina a Tomáš MORAVEC. *Insolvenční řízení*. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 178

3.2.2 Nepatrný konkurs

Jedná se o zvláštní případ konkursu, kdy nepatrný konkurz může být proveden u osoby fyzické, která nepodniká nebo u osoby, jejichž obrát, dle zákona o účetnictví, za poslední sledované období, které předchází prohlášení nepatrného konkursu, nepřesáhl 2 000 000,- Kč, a kdy dlužník nemá více jako 50 věřitelů. Z tohoto lze usoudit, že insolvenční soud absolutně nezohledňuje výše věřitelových pohledávek, je rozhodující tedy kvantita věřitelů. Zákon č. 182/2006 Sb., InsZ ve svém § 314, odst. 2 uvádí, že „rozhodnutí o tom, že jde o nepatrný konkurs, může insolvenční soud vydat i bez návrhu a spojit je s prohlášením konkursu nebo je vydat kdykoli v průběhu insolvenčního řízení po prohlášení konkursu.“ Musí se ovšem brát v potaz, že ve chvíli, kdy insolvenční soud usoudí, že konkurs nemá být posuzován jako

nepatrný, může svá přijatá rozhodnutí bez odkladu zrušit. Odvolání proti tomuto rozhodnutí insolvenčního soudu není přípustné, ovšem musí být toto rozhodnutí jasně specifikované. Nepatrný konkurs probíhá dle pravidel konkursu ovšem s možností odchylek vyplývajících z ustanovení InsZ § 315 odst. 1. Mezi tyto odchylky patří skutečnost, že místo věřitelského výboru je zvolen zástupce věřitelů. Pohledávky a ostatní skutečnosti, které se stávají nedobytnými, mohou být z majetkové podstaty vyloučeny a to i bez souhlasu insolvenčního soudu či zástupců věřitelů.

3.2.3 Reorganizace

U reorganizace jde o postupné uspokojování pohledávek všech věřitelů, ovšem podmínkou je zachování provozu podniku dlužníka. Reorganizací dochází k jakémusi ozdravení podniku dlužníka, ke kterému dochází na základě schválení reorganizačního plánu insolvenčním soudem. Insolvenční soud dohlíží na plnění reorganizace ze strany věřitelů. Pomocí reorganizace lze řešit úpadek či hrozící úpadek dlužníka, který vede svou podnikatelskou činnost – ta se týká vlastně jeho podniku. Na druhou stranu není přípustná za skutečnosti, kdy je podnik již v likvidaci, nebo když se jedná o dlužníka podnikajícího na burze cenných papírů na základě zvláštních právních předpisů.

Insolvenční zákon pro reorganizaci zadává podmínky, kdy je přípustná. Je to ve chvíli, kdy dlužníkův podnik, který má být reorganizovaný dosahuje ročního úhrnu čistého obratu alespoň 50 000 000,- Kč, nebo pokud dlužník zaměstnával v pracovním poměru více než 50 zaměstnanců. Tyto skutečnosti musí být naplněny v účetním období předcházející insolvenčnímu návrhu.

Reorganizace je prováděna na základě různých opatření. K tomu prvnímu patří restrukturalizace pohledávek všech přihlášených věřitelů, kdy je část dluhů dlužníkovi prominuta (včetně jejich příslušenství), nebo je prodloužena splatnost těchto pohledávek. Druhé opatření představuje prodej části či celé majetkové podstaty, nebo prodej podniku, jež dlužník vlastní. Může dojít k vydání části aktiv dlužníka ve prospěch věřitelů nebo převést tato aktiva na nově vzniklou právnickou osobu, ve které budou mít všichni věřitelé předem stanovenou majetkovou účast. Dlužník může provést fúzi, na základě zákona o přeměnách, a to s jinou osobou či převodem svého jmění na společníka se zachováním či změnou práv třetích stran. Tyto všechny skutečnosti musí být obsaženy v reorganizačním plánu, který musí

schválit insolvenční soud za předpokladu, že došlo k dodržení všech zákonem stanovených podmínek - § 348 InsZ.

3.3 Oddlužení

Způsobu oddlužení se zabývá celá Hlava číslo 5 v InsZ. Oddlužení může použít k řešení svého úpadku, či hrozícího úpadku, pouze osoba nepodnikatel, čili buď právnická osoba, která není podnikatelem nebo fyzická osoba, která je občanem a nevznikly jí tak dluhy z podnikatelské činnosti. Oddlužení mohou využít tedy nejčastěji hlavně spotřebitelé.

„Při oddlužení není kladen hlavní důraz na maximální uspokojení věřitelů, nýbrž cílem je umožnit dlužníkovi, splňuje-li pro to všechny zákonné předpoklady, aby se oddlužil – osvobodil od dluhů a znovu bez dluhů zapojil do ekonomického života. Jednou z podmínek přitom je, že dlužník k oddlužení musí přistupovat poctivě“ (Srov. odůvodnění Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2012 sen. zn. 29 NS ČR 32/2011).

K 1. 1. 2014 prošel InsZ novelizací, která povolila, aby návrh na oddlužení mohla podávat fyzická osoba, která je podnikatelem a má dluhy z podnikání, ovšem za dodržení podmínky, že dluhy zůstaly neuspokojené i potom, co si dlužník prošel celou fází konkursu.

Není také vyloučeno povolení oddlužení dlužníkovi - podnikateli, který nemá dluhy vzniklé z podnikatelské činnosti, ale disponuje s dluhy spotřebitelského charakteru. Insolvenční zákon také připouští, že pokud dlužníkovi vznikne dluh z podnikání, může ho řešit na základě oddlužení za předpokladu, že s tímto souhlasí věřitelé, o jejichž pohledávky jde a v případě, že jde o pohledávku zajištěného věřitele.

Další předpoklady pro povolení oddlužení zahrnují poctivý záměr dlužníka, který sleduje podáním návrhu na samotné povolení oddlužení. Jednou z překážek bývá pětileté období před zahájením IŘ, kdy dlužník nesmí být pravomocně odsouzen pro jakýkoliv trestní čin majetkové či hospodářské povahy. A také že ve stejné lhůtě nedošlo k žádnému konkursnímu řízení, nebo že nebyl již řešen úpadek. U některých žadatelů oddlužení se v případě IŘ přichází na nepoctivé záměry, které mají. Velice časté bývají převody hodnotného majetku na jiné, třetí, osoby, které předcházejí podání návrhu na povolení oddlužení. Dlužníci ve většině z těchto případů navrhuji oddlužení na základě splátkového kalendáře, kdy jejich doložené příjmy většinou nedosahují ani na zákonem stanovenou minimální 30 % hranici uspokojení pohledávek všech nezajištěných věřitelů.

Hlavním principem oddlužení je tedy skutečnost, že buď dojde k velmi rychlému zpeněžení veškerého dlužníkovy majetku, který tak tvoří majetkovou podstatu, a jehož výtěžek bude spravedlivě rozdělen mezi přihlášené věřitele. Nebo fakt, že pokud si dlužník ponechá svůj majetek k dispozici, zaváže se k plnění minimální části 30 % svých dluhů formou splátkového kalendáře v pravidelných a insolvenčním správcem vyčíslených měsíčních splátkách. Tyto splátky jsou rozloženy do pěti let a jsou počítány z dlužníkových pravidelných měsíčních příjmů, které přesahují zabavitelnou část jeho mzdy.

Nyní se dostáváme přímo k návrhu na povolení oddlužení. Tento návrh může podat pouze dlužník. Věřitel není ze zákona oprávněn takovýto návrh na řešení dlužníkovy úpadku podat. Ovšem může nastat situace, kdy věřitel na dlužníka podá návrh na zahájení IŘ a tímto dá dlužníkovi možnost, aby se ve lhůtě do 30 dnů od doručení takového věřitelského insolvenčního návrhu vyjádřil, podal tak svůj návrh na IŘ a řešil tedy svůj problém úpadku formou oddlužení.

3.3.1 Podmínky pro podání návrhu na oddlužení

Dlužník, než podá návrh na oddlužení, musí projít širokou škálou povinností. Tou první je bezpodmínečně zjištění svých závazků vůči všem věřitelům, a to na základě dopisů adresovaných věřitelům. Dopis musí obsahovat informace o tíživé situaci, do které se dlužník dostal a žádost o sdělení vyčíslených částek dluhu. Kopie těchto dopisů, společně s podacími lístky a odpověďmi věřitelů, si musí dlužník ponechat a předložit je insolvenčnímu soudu.

Dlužník si musí také tyto své závazky rozdělit, a to do dvou základních kategorií. V první se jedná o závazky důležité (kam zahrnujeme závazky, které zajišťují místo na bydlení - nájemné, dále závazky zajišťující otázky osobní hygieny – teplá voda, vytápění, elektřina, plyn, svobodu) a druhou tvoří závazky ostatní.

Dále je velice důležité vyčíslit současný čistý příjem dlužníka (z výplatní pásky či ze mzdového listu, který předkládá zaměstnanci – dlužníkovi, jeho zaměstnavatel v měsíčních intervalech). Dalším krokem je vypracování rodinného rozpočtu a snaha o nalezení možné rezervy, například ušetřením na vysokých telefonních tarifech, zbytečných nákladech na nakupování, vysokém kapesném pro děti.

Při vyčíslení čistého příjmu dlužníka je potřeba dodat také pracovní smlouvy a dohody vznikající dlužníkovi mimo pracovní poměr (to jsou dohody o provedení práce či dohody o provedení činnosti). Do vyčíslení čistého příjmu se musí zahrnout také dohody

o rodičovském příspěvku, částky vyplácené na základě podpory v nezaměstnanosti (společně s listem evidence na úřadu práce), výše částek vyplácených z nemocenských dávek, pokud je dlužníkovi přiznán invalidní či starobní důchod, musí dodat rozhodnutí o konkrétním skutku od České správy sociálního zabezpečení. Pro kladné vyřízení dlužníkovi žádosti o oddlužení je ideální do přílohy k čistým příjmům přidat všechny potřebné dokumenty, tedy jak mzdové listy, tak výplatní pásky a také je velice důležité, aby všechny přílohy, které dlužník k příjmům přikládá, byly srozumitelné – tedy aby jim sám dlužník dobře rozuměl.

Po vyčíslení rozdílu mezi čistým příjmem a dostatečně „zúžení“ rodinného rozpočtu se dostáváme k vypočítání částky, kterou by dlužník byl opravdu schopen splatit svým nezajištěným věřitelům v období pětiletého oddlužovacího procesu. Je důležité, aby si dlužník uvědomil skutečnosti, že vypočítaná částka by měla být realistická a co nejvíce odpovídající skutečnosti.

Pokud je výše plánovaných splátek vypočtena, je nejdůležitější ji rozdělit mezi všechny věřitele, a to spravedlivě bez jakéhokoliv upřednostňování jednoho z věřitelů před druhými. Ovšem při tomto dělení je potřeba klást důraz na to, že věřiteli, u kterého je závazek nejvyšší, musí dlužník odvádět částku vyšší oproti věřiteli se závazkem nižším, k tomu slouží rozpočítání dluhů procentem.

Při výpočtech výše uvedených skutečností je velmi žádoucí vědět, že dlužník je povinen zaplatit svému insolvenčnímu správci odměnu, která mu právoplatně náleží za starání se o oddlužení svého klienta. Více v kapitole 3. 1. 2 Insolvenční správce.

Výsledná částka splátek, po odečtení odměny správci, by měla dosahovat více než 30 % celkové dlužné částky. Pokud tomu tak není, má dlužník možnost obstarat si příjem na základě darovací smlouvy s osobou blízkou, která se tak zavazuje, že po dobu pěti let bude dlužníkovi přispívat k jeho pravidelnému měsíčnímu příjmu. Při využití této možnosti je ovšem na rozhodnutí soudu, zda tento příjem plynoucí z darovací smlouvy přijme, či zamítne. Důležitou skutečností je, že zmiňovanou smlouvu nelze aplikovat mezi manželi, tzn., že jeden z manželů nemůže přispívat měsíčně finanční částkou na dluhy toho druhého.

A teď k povinnostem před podáním návrhu na oddlužení vůči věřitelům. Pro dlužníka jsou velice důležité, aby všechny smlouvy, které uzavřel s věřiteli, dodal na soud. Pokud je dlužník u sebe nemá, musí si je od věřitelů vyžádat a obstarat si tak jejich kopie. K těmto smlouvám je povinen připojit poslední korespondenci mezi dlužníkem a věřiteli, např. doklad o mimořádné splátce dluhu, upomínku od věřitele, nebo jakékoliv soudní rozhodnutí –

například rozhodnutí o provedení exekuce. Výše zmiňované tvoří jednu společnou přílohu a musí být vedené ke každému věřiteli zvlášť.

3.3.2 Insolvenční návrh a návrh na oddlužení

Formulář návrhu na oddlužení je veřejně dostupný pro každého občana na internetových stránkách www.justice.cz. Návrh může podat pouze sám dlužník, pokud jsou splněny zákonné podmínky. Ovšem dlužník, tedy osoba, která chce podat insolvenční návrh společně s návrhem na povolení oddlužení, musí vyhovovat zákonem stanoveným požadavkům, o kterých byla řeč již v první kapitole této práce.

O návrhu dlužníka rozhoduje insolvenční soud. Insolvenčním soudem se pro případy návrhu na oddlužení rozumí Krajský soud, v jehož obvodu má dlužník bydliště. V dnešní době se do plánu oddlužení, který podává dlužník, mohou zapojit také další osoby ochotné se na oddlužení podílet, a to jako spoludlužníci či ručitelé. Ovšem pořád platí, že o způsobu provedení oddlužení mohou rozhodnout pouze nezajištění věřitelé, kteří včas přihlásili svou pohledávku.

Dlužník při návrhu na oddlužení musí počítat také s podrobným zkoumáním soudu, zda svůj návrh nepodal s nepoctivým záměrem a jestli navrhovaná výše hodnoty plnění opravdu odpovídá všem skutečnostem. „*Navíc dlužník či osoby, které za něj ze zákona jednají, nesmějí být v období pěti let před zahájením insolvenčního řízení pravomocně odsouzené pro trestný čin majetkové nebo hospodářské povahy*“ (www.stopdluhu.cz, rok 2012 - 2015).

Pokud soud při podání návrhu a jeho zkoumání zjistí, že všechny dlužníkem podané informace a skutečnosti jsou pravdivé, tak začne o oddlužení vyjednávat a řešit možnosti, jak by k oddlužení mohlo dojít.

V tomto případě se považuje za vhodné vysvětlit, jaký je vlastně rozdíl mezi návrhem na oddlužení a insolvenčním návrhem.

Návrh na oddlužení může podat pouze dlužník sám. Oproti tomu insolvenční návrh může být podán věřitelem. Dlužník, jehož situace ho dohnala k úpadku, nemá nijak stanovenou povinnost podat insolvenční návrh. Pokud ho ovšem podá, je oprávněn zároveň s ním podat i návrh na oddlužení.

V případě, že se dostáváme k insolvenčnímu návrhu, který byl podán věřitelem, má dlužník třicetidenní lhůtu. Tato začíná běžet ode dne, kdy byl dlužníkovi návrh doručen a zároveň byl dlužník řádně poučen o všech dostupných možnostech oddlužení. Během této

doby má také právo podat návrh na oddlužení. V případě, že by podávaný návrh nebyl správný, nebo pokud by v něm chyběli některé náležitosti a nebyl by tak úplný, soud vyzve dlužníka k tomu, aby návrh doplnil. V případě, že by se stalo, že dlužník, v maximální lhůtě sedmi dnů, svůj návrh i přes výzvu soudu neopraví, ten jej zamítne. Ať už dojde k zamítnutí návrhu kvůli chybějícím náležitostem nebo ne, v této době již běží IŘ, soud již mohl dospět do fáze, ve které zjistil dlužníkuv úpadek a mohl tak o něm vydat rozhodnutí. Pokud by to bylo tak, jak je specifikováno, řízení by dále pokračovalo a soud by dospěl k fázi vyhlášení konkursu.

Každý dlužník by si měl uvědomit, že do doby, kdy soud nerozhodne o schválení či neschválení (zamítnutí oddlužení), má vždy plné právo, vzít svůj návrh zpět. Ovšem, v případě, že dlužník práva na zpětvzetí využije, přijde tak o možnost návrh opětovně podat. Zároveň se tak vystavuje nebezpečí v pokračování insolvenčního řízení a následného prohlášení konkursu.

3.3.3 Náležitosti návrhu na povolení oddlužení

Náležitosti návrhu na povolení oddlužení stanoví InsZ, přesněji řečeno, nacházejí se v § 391. Je důležité, aby samotné podání tohoto návrhu bylo pro každého dlužníka co nejjednodušší, proto zákon předepisuje obligatorní formulář, který je volně dostupný na všech podatelkách krajských soudů, které řeší oddlužení, nebo je dostupný na veřejných internetových stránkách Ministerstva spravedlnosti. Tento formulář je k dispozici proto, že ne každý dlužník je dostatečně gramotný, aby mohl svůj návrh vyplnit bez sebevětších problémů.

Na zmiňovaných místech dlužník nalezne nejen prázdný formulář k vyplnění, ale může nahlídnout také do vyplněného vzoru, který by měl být jakýmsi „mustrem“. I přes dostupné usnadnění si dlužník musí být plně vědom toho, že podcenit vyplnění formuláře není vůbec správným řešením. Nejlepší pro dlužníka bude, když k tomuto vyplnění využije pomoci odborníků (advokát či poradny pro dlužníka).

Mimo obecných náležitostí je potřeba, aby dlužník ve svém návrhu na oddlužení uvedl osoby, které jsou oprávněné za něj jedna – na základě plné moci, dále je uživatel návrhu povinen uvést údaje o očekávaných příjmech v následujících 5 letech a navíc ještě doplnit údaje o příjmech za poslední 3 roky předcházející návrhu.

Dlužník má možnost ve formuláři navrhnout způsob, jakým by mělo být oddlužení provedeno, případně provede čestné prohlášení, že on osobně žádný ze způsobů nenavrhuje.

Pokud by dlužník navrhl oddlužení plněním splátkového kalendáře, může ve svém návrhu požádat soud o stanovení nižších splátek, než které jsou určeny zákonem. V případě, že o to požádá, musí uvést výši anebo způsob určení těchto splátek.

V případě návrhu je velice důležitou náležitostí podpis. Tento musí uvést dlužník na předepsaném formuláři a zároveň musí být úředně ověřen. V případě že by k úřednímu ověření nedošlo, zapříčinilo by to, že soud by k návrhu vůbec nepřihlížel - § 97 InsZ.

Pokud si máme návrhu na oddlužení všimnout více ze strany práva, jeho náležitosti přesně stanovuje § 42 odstavec 4, občanského soudního řádu. Pokud se některé z předepsaných náležitostí v podání nenachází, může dojít k přerušení či dokonce ke skončení řízení. Jak specifikuje § 42, *„pokud zákon pro podání určitého druhu nevyžaduje další náležitosti, musí být z podání patrné, kterému soudu je určeno, kdo je činí, které věci se týká a co sleduje, a musí být podepsáno a datováno. Je-li účastník zastoupen advokátem, může být podpis advokáta nahrazen otiskem podpisového razítka, jehož vzor byl uložen u soudu, kterému je podání určeno. Podání v listinné podobě je třeba předložit s potřebným počtem stejnopisů a s přílohami tak, aby jeden stejnopis zůstal u soudu a aby každý účastník dostal jeden stejnopis, jestliže je to třeba. Podání v jiných formách se činí pouze jedním stejnopisem. K podání učiněnému elektronicky lze připojit také všechny jeho přílohy v elektronické podobě.“*

3.3.4 Přílohy návrhu na povolení oddlužení

První přílohou návrhu je většinou seznam majetku, ve kterém dochází k označení jeho jednotlivých složek. Dále se uvádí seznam závazků. Poté musí dlužník vypracovat seznam věřitelů, seznam závazků, které by měli být rozděleny, pro lepší orientaci a názornost, do těchto čtyř základních skupin

- 1) závazky, kde není zajištění a chybí soudní rozhodnutí;
- 2) závazky, kde je zajištění a chybí soudní rozhodnutí;
- 3) závazky, kde je zajištění a je již soudní rozhodnutí – exekuce, platební rozkaz;
- 4) závazky, kde není zajištění a je již soudní rozhodnutí – exekuce, platební rozkaz.

Pokud má dlužník své závazky rozdělené, musí je zapsat do přehledných tabulek, kdy se ke každému závazku uvedou náležitosti: označení věřitele, označení závazku (např. smlouva o úvěru, smlouva o půjčce, smlouva o revolvingovém úvěru). V další části je nutné uvést číslo smlouvy, hodnotu, kterou si dlužník půjčil, částku, kterou již dlužník splatil a také výši sumy,

kteřou dlužník ke dni vyhotovení ještě stále dluží (tento údaj nesmí být starší než tři měsíce). V neposlední řadě musí dlužník na základě rozdělení své závazky označit.

V dalším kroku je potřeba doložit všechny dlužníkovi příjmy za období posledních tří let, to je prováděno formou doložených mzdových listů nebo stačí také potvrzení o zdanitelných příjmech od zaměstnavatele, či kopie odevzdaných daňových přiznání k dani z příjmů. Povinným dokladem k předložení soudu je výpis z rejstříku trestů, jehož lhůta vystavení nesmí být starší tři měsíce ode dne podání návrhu. Pokud dlužník ve svém návrhu uvádí, že má vyživovací povinnost vůči dětem, musí tuto skutečnost doložit rodným listem dětí. Pokud jsou některé z dětí již plnoleté, ale soustavně se připravují na povolání, což znamená, že studují vysokou či vyšší odbornou školu v prezenční formě, bude muset přidat potvrzení o studiu těchto dětí. Pokud dlužník vlastní nemovitosti a zajištěný majetek, je povinen soudu ve svém návrhu doložit znalecké posudky týkající se nemovitostí. V případě výše zmiňované darovací smlouvy, musí soudu dlužník doložit i tento. Pokud je ovšem návrh podáván jako společný návrh manželů, je potřeba dodat kopii oddacího listu a také písemné prohlášení obou z manželů, že souhlasí se zpeněžením jejich majetkové podstaty. Opět nesmíme zapomenout na nutnost úředního ověření obou podpisů manželů. Pokud se dlužník nechává zastupovat jinou osobou, na základě jim udělené plné moci, musí být tato plná moc k návrhu přidána.

Při návrhu na povolení oddlužení soud povinnost složení zálohy na insolvenční řízení neukládá téměř v žádném případě. Výjimkou je pouze případ, kdy si soud myslí, že jde o nekalé oddlužení, nebo pokud výše splátek na základě splátkového kalendáře nedosahuje 30 % dlužných částek, anebo v případě, kdy se oddlužením řeší závazky vzniklé podnikatelskou činností dlužníka. S využitím poznatků z praxe můžeme tvrdit, že soudy jsou v dnešní době vůči dlužníkům již benevolentnější, a tak ani ve výše zmiňovaných případech není záloha dlužníkovi uložena pokaždé.

Nyní se dostáváme ke skutečnosti vypracování seznamu všech věřitelů. Je řeč o jakési evidenci všech dlužnických závazků. V případě, že má dlužník více závazků vůči jedinému věřiteli, musí být tento uveden v seznamu pouze jedenkrát.

Dlužník nesmí opomenout na přidání čestného prohlášení své osoby o správnosti a úplnosti návrhu na oddlužení.

3.3.5 Oprava či doplnění návrhu na povolení oddlužení

Pokud soud dlužníka vyzve k opravě či doplnění svého návrhu, je dlužník povinen toto provést do 7 dnů od vyzvání. K této výzvě může přikročit soud na základě nesrozumitelnosti a neurčitosti návrhu, či v případě kdy návrh neobsahuje všechny zákonem stanovené náležitosti. Úplně stejně může soud dlužníka vyzvat v případě, že nejsou k návrhu dodány všechny zákonem stanovené přílohy.

Pro dlužníka je nejdůležitější respektovat, že pokud by v zákonem stanovené lhůtě chybějící náležitosti či přílohy nedodal a nedoplnil, mohl by soud jeho žádost oddlužení na základě vadného návrhu zamítnout a mohl by tak být následovně insolvenčním soudem vyhlášen konkurs.

3.3.6 Zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení

Každý z dlužníků, který návrh k insolvenčnímu soudu podává, má právo svůj návrh vzít zpět. Tato lhůta platí do doby, kdy ještě není rozhodnuto o úpadku. Důležité je si uvědomit, že pokud soud o úpadku již rozhodl a vyhlásil tedy schválení oddlužení, návrh vzít zpět již nemůže. Pokud dlužník návrh vezme zpět, insolvenční soud potvrzení tohoto zpětvzetí dá najevo svým rozhodnutím. Než dlužník tento krok provede, musí si dobře rozmyslet, zda to myslí naprosto vážně, protože jakmile jednou toto zpětvzetí podá, tak už další návrh podat znovu nemůže - § 394 InsZ.

3.3.7 Způsoby provedení oddlužení

Zákon umožňuje dvě metody, jak se s oddlužením vypořádat. A to buď jednorázovým zpeněžením majetkové podstaty, plněním formou splátkového kalendáře, nebo sloučením obou výše jmenovaných procesů – tento poslední způsob se v praxi objevuje nově a zahrnuje v sobě například prodej rekreační chalupy, kterým se část dluhů umoří a zbytek oddlužení se provádí formou měsíčního splátkového kalendáře.

O tom, jak bude k oddlužení docházet, mají právo a možnost rozhodnout věřitelé na schůzi hlasováním. Toto právo hlasovat mají pouze věřitelé nezajištění, kteří přihlásili do insolvenčního řízení své pohledávky včas a jenž nejsou ve vztahu k dlužníkovi osobou blízkou. Pokud o usnesení o způsobu oddlužení hlasovala nadpoloviční většina věřitelů, která je počítána dle výše jejich pohledávek, pak je jimi schválený způsob povinen dlužník dodržet.

Může se stát, že se věřitel hlasování na schůzi nezúčastní osobně. Pokud tomu tak je, může tento hlasovat prostřednictvím hlasovacího lístku.

Pokud by věřitelé na schůzi neodhlasovali způsob provedení oddlužení, případně tato povinnost soudu a ten formu oddlužení vybere.

3.3.7.1 Jednorázové zpeněžení majetkové podstaty

Jednorázovým zpeněžením majetkové podstaty se rozumí rozprodání majetku dlužníka. V praxi je podobný postup uváděn také u konkursu a znamená, že dlužník soudu navrhne prodej svého majetku, mimo majetek nejpotřebnější a nutný k zajištění příjmů, a to přes či mimo veřejnou dražbu anebo dle ustanovení OSŘ, o výkonu rozhodnutí.

Při tomto návrhu zůstane dlužníkovi veškerý příjem, samozřejmě mimo příjem z prodeje majetku. Je nutné si také uvědomit výjimku, díky které se tento postup liší od konkursu a která se k prodeji svého majetku vztahuje. *„A to že pokud se dlužník rozhodne své oddlužení řešit tímto způsobem, tak do majetkové podstaty nenáleží majetek, který dlužník nabyl v průběhu insolvenčního řízení poté, co nastaly účinky schválení oddlužení“⁷*. *„Nicméně ač se tento majetek netýká účinků schváleného oddlužení, je možné ohledně něj provést dříve nařízený výkon rozhodnutí nebo exekuci, případně výkon rozhodnutí či exekuci zahájit či ji dokončit“* (Hásová, Moravec, 2013, str. 218 - 220).

3.3.7.2 Plnění formou splátkového kalendáře

Co se týče oddlužení plněním splátkového kalendáře, znamená to, že soud dlužníkovi stanoví možnost platit měsíční splátky, které musí dlužník plnit po dobu 5 let. Při výběru tohoto způsobu oddlužení je výhodou pro dlužníka, že mu zůstane celý jeho majetek. Ovšem za předpokladu, že by dlužníkův zabavitelný příjem nebyl pro plnění oddlužení splátkovým kalendářem dostačující, dlužník by mohl nabídnout zpeněžení části svého majetku a využít tak obou forem oddlužení. Nejdůležitější skutečností je, že po schválení plánu insolvenčním soudem, musí věřitel stanovený splátkový kalendář respektovat a nemůže chtít po dlužníkovi nic nad rámec plánu oddlužení. *„Částku splátky rozvrhne dlužník prostřednictvím insolvenčního správce mezi nezajištěné věřitele, podle poměru jejich pohledávek způsobem určeným v rozhodnutí insolvenčního soudu o schválení oddlužení“⁸*.

⁷ Insolvenční zákon č. 182/2006 Sb., Hlava V, § 398, odst. 2

⁸ Insolvenční zákon č. 182/2006 Sb., Hlava V, § 398, odst. 3

Dlužník musí vzít na vědomí, že během těchto pěti let musí učinit maximální možné skutečnost pro zajištění příjmů – pokud je nezaměstnaný, musí vykonávat přiměřenou výdělečnou činnost a usilovat tak o dosažení příjmů, nesmí například odmítnout dědictví či dar. Dalším úkolem dlužníka je jeho informační povinnost vůči insolvenčnímu soudu, kdy je dlužník soud povinen každého uplynulého půl roku (přesně k 15. lednu a 15. červenci) informovat o svých příjmech. Dále musí dlužník nahlásit změny trvalého bydliště, zaměstnání či sídla. Na výzvu soudu je povinen dlužník předložit insolvenčnímu soudu, věřiteli nebo insolvenčnímu správci k nahlédnutí svá daňová přiznání za dobu trvání plánu oddlužení. Dlužník se podáním návrhu na oddlužení také zavazuje, že nebude zvýhodňovat některé své věřitele a hlavně že v době trvání procesu oddlužení nebude navazovat nové závazky vůči jiným věřitelům, které by samozřejmě v době splatnosti nemohl plnit. Pokud některou z těchto stanovených povinností dlužník nedodrží a insolvenční soud to zjistí, celý oddlužovací proces okamžitě zarazí.

Oddlužení se v tomto případě týká všech příjmů dlužníka. Vedle měsíční mzdy se vztahuje také na dávky pobírané v mateřství, na rodičovský příspěvek a na důchod, různá stipendia, dary a jiné příspěvky, mimo dávky v hmotné nouzi a příspěvky na bydlení. Všechny příjmy nad rámec svého měsíčního příjmu musí dlužník nahlásit insolvenčnímu soudu a tyto částky musí poskytnout na úhradu mimořádných splátek nad rámec soudem stanoveného splátkového kalendáře. Samozřejmě i tyto splátky mají své omezení, v jejichž výši nesmí být splátky strženy. „*Dlužníkovi nesmí být měsíčně sražena základní částka ve výši 6 179,- Kč navýšená o 1 545,- Kč za každou osobu, které je dlužník povinen poskytovat výživné*“ (www.stopdluhu.cz, rok 2012 - 2015). Tato částka tvoří 25 % z nezabavitelné částky a je tedy ve výši 1 544,75 Kč.

3.3.8 Povolení oddlužení

V případě povolení oddlužení soudem, bude tato skutečnost zveřejněna v insolvenčním rejstříku. Ve zveřejněném usnesení zároveň soud určí místo, datum a čas prezkumného jednání a schůze věřitelů, určí insolvenčního správce a vyzve osoby mající pohledávky za dlužníkem k tomu, aby další přihlášky svých pohledávek zasílali přímo soudu. A to dvojmo v listinné podobě anebo elektronicky (tato možnost je v současné době soudy preferována). Proti rozhodnutí o povolení oddlužení není možnost odvolání, jak ze strany dlužníka, tak ze strany věřitele.

3.3.9 Přihlašování pohledávek věřitelů

V případě, že insolvenční návrh podává věřitel na dlužníka, je tou úplně první přihláškou právě jeho pohledávka. Pokud návrh na oddlužení podává dlužník, jsou věřitelé oprávněni podávat přihlášky svých pohledávek od zahájení insolvenčního řízení. Způsob, jakým to mají věřitelé udělat, se dozví z výzvy od stanoveného insolvenčního soudu, která je součástí vyhlášky. Věřitelům je většinou doporučováno, aby přihlášku podávali až po rozhodnutí o úpadku. Může se totiž dost dobře stát, že soud dlužníkovu žádost neschválí a pro věřitele by podávání přihlášky pohledávky bylo zbytečnou námahou a práci navíc.

Dnem, ve kterém zveřejní v insolvenčním rejstříku soud povolení o oddlužení, začíná běžet lhůta, během které mají věřitelé možnost přihlásit své pohledávky. Jak uvádí insolvenční zákon v § 136, odst. 3, *„je-li s rozhodnutím o úpadku spojeno rozhodnutí o povolení oddlužení, činí lhůta přihlášení pohledávek 30 dnů.“*

K pohledávkám, které věřitelé přihlásí až po uplynutí zákonem stanovené lhůtě, se nepřihlíží. Pokud se stane, že pohledávky věřitelé nestihnou přihlásit, je důležité vědět, že samozřejmě nezaniká, ale její celkové vymožení se tímto stává mnohem obtížnější.

Jestliže je přihláška věřitele posílána poštou, bohatě stačí, aby byla v poslední den soudem stanovené lhůtě, podána doporučeným dopisem na poště. Pokud je poslední den možnosti na přihlášení pohledávky den pracovního volna nebo státem uznaný svátek, stává se posledním dnem pro přihlášení pracovní den po svátku následující.

Podpis věřitele na přihlášce nemusí být úředně ověřen a za věřitele může přihlášku pohledávky, na základě plné moci, podat advokát či jiná zmocněná osoba.

Věřitel si musí být plně vědom skutečnosti, že ani insolvenční soud, ani insolvenční správce, nemají povinnost věřitele informovat jak o zahájeném řízení, tak o prohlášení úpadku. To vše si musí věřitel zjistit sám v insolvenčním rejstříku. Může se stát, že pokud se věřitel aktivně nezajímá a všechny skutečnosti nesleduje, nemusí se o povoleném oddlužení a jeho možnosti přihlášku podat vůbec dozvědět.

3.3.10 Zrušení schváleného oddlužení

Insolvenční soud může podaný návrh dlužníka zrušit a souvztažně s tím uvalit na dlužníka konkurs. To vše na základě § 418 InsZ, a to následovnou citací zákona.

- „Dlužník neplní podstatné povinnosti podle schváleného způsobu oddlužení, nebo*
- se ukáže, že podstatnou část splátkového kalendáře nebude možné splnit, nebo*
 - v důsledku zaviněného jednání vznikl dlužníku po schválení oddlužení peněžitý závazek po dobu delší než 30 dnů po lhůtě splatnosti, nebo*
 - to navrhne dlužník“.*

Na zrušení schváleného oddlužení se myslí i v případě zjištění, že dlužník svůj návrh podal s nepoctivým záměrem.

3.3.11 Skončení insolvenčního řízení

Toto přesně definuje § 413 InsZ. Říká nám, že pokud dlužník splní všechny mu soudem uložené povinnosti a hlavně dojde k naplnění všech náležitostí oddlužení (nejvíce potom plnění splátkového kalendáře), může insolvenční soud toto řízení ukončit. Po ukončení musí být provedeno vyúčtování výše odměny a náhrad nákladů insolvenčnímu správci. Po tomto kroku vyrovnání je insolvenční správce zproštěn své funkce.

3.3.12 Osvobození dlužníka od zbytku dluhů

Pokud dlužník splní všechny své povinnosti podle schváleného způsobu oddlužení řádně a včas, rozhodne insolvenční soud podle § 444 InsZ o ukončení oddlužení. Toto rozhodnutí ovšem nevzniká automaticky, ale na základě žádosti, návrhu, dlužníka. Dlužník by s tímto návrhem neměl rozhodně otálet, protože po skončení insolvenčního řízení mu skončila jakási ochrana od exekucí a jiných činů sloužících k vymáhání pohledávek a věřitelé jsou oprávněni pokračovat ve vymáhání starých dluhů.

Pokud bylo prováděno oddlužení na základě zpeněžení majetkové podstaty, závisí na míře uspokojení věřitelů, v případě, že by tato míra byla nižší, než je zákonem stanovených 30 %, potom by to byl důvod pro nepřiznání osvobození.

Míra uspokojení ve výši 30 % je důležitá také při oddlužení formou splátkového kalendáře. Pokud se dlužníkovi podaří za 5 let uspokojit pohledávky v zákonem stanovené výši a pokud došlo ke dlužníkovu splnění předepsaného splátkového kalendáře řádně, potom má právo insolvenční soud tohoto osvobodit od placení dluhů. Pokud by se ovšem dlužníkovi nepodařilo tuto výši uhradit, potom musí soud zkoumat, z jakých příčin k tomu došlo. Jestliže by dlužník poukázal a podložil závažné důvody, na základě kterých k tomu tak došlo, může se

stát, že insolvenční soud dlužníkovi zbytek dluhů promine také. Pádným důvodem může být dlouhodobé onemocnění či úraz dlužníka, ukončení pracovního poměru anebo možná platební neschopnost dlužníkovy zaměstnavatele.

Ovšem dlužník si musí uvědomit, že pokud dojde k osvobození od zbytku dluhů, může se stát, že insolvenční soud toto přiznané osvobození dlužníkovi opět odejme. A to na základě návrhu, podaného některým z věřitelů, do 3 let od pravomocného rozhodnutí soudu o osvobození.

Důvodem může být prokázané podvodné jednání dlužníka, nebo v případě, že věřitel prokáže, že dlužník poskytl některému z věřitelů zvláštní výhody. Řízení může zaniknout na základě spáchání úmyslného trestného činu do 3 let od pravomocného rozhodnutí soudu, kterým poškodil dlužník věřitele nebo ovlivnil průběh a schvalování oddlužení.

3.4 Vývoj insolvenčních návrhů ve sledovaných letech

V případě, že se zaměříme na vývoj počtu insolvenčních návrhů v České republice od roku 2008 do roku 2014, zjistíme, že dlouhodobě převažují návrhy týkající se fyzických osob, tedy nepodnikatelů. Jelikož se v roce 2008 a 2009 tyto návrhy teprve dostávaly do povědomí obyvatelstva a hlavně tedy do povědomí dlužníků, neměly nad ostatními řešeními úpadku tak razantní převahu. Tato situace nastala až později – jak také ukazuje tabulka číslo 2. 2.

Z tabulky jasně vyplývá, že insolvenční návrhy jako celek měly od roku 2008 rostoucí charakter. Tento se držel až do roku 2013, a to v podání všech návrhů, bez členění na jednotlivé typy. Jednoznačně můžeme tvrdit, že rok 2013 byl pro množství podání insolvenčních návrhů zlomovým, dosáhl totiž svého maxima.

Od roku 2014 začalo docházet k mírné stagnaci, která vedla až k celkovému snížení počtu podaných insolvenčních návrhů. Tento pokles se promítl hlavně do kategorie bez návrhu a konkurzu, naproti reorganizace se uplatnila v maximálně možném počtu.

Tabulka 3.2 Vývoj počtu insolvenčních návrhů

ROK	BEZ NÁVRHU	KONKURZY	ODDLUŽENÍ	REORGANIZACE	CELKEM
2008	2 836	1 151	1 693	6	5 236
2009	3 462	2 180	3 744	10	9 396
2010	3 447	2 635	10 014	5	16 101
2011	3 805	2 617	18 021	23	24 466
2012	4 115	2 735	25 785	21	32 656
2013	4 243	3 140	30 213	17	37 613
2014	3 000	1 760	30 848	32	35 640

Zdroj: LOUDA, L. ČÁMSKÁ, D. Vývoj počtu insolvenčních návrhů – regionální úroveň

3.5 Předpokládaný vývoj insolvenčního zákona

Ministerstvo spravedlnosti zveřejnilo v květnu roku 2015 návrh novely insolvenčního zákona, který se zaměřuje především na osobní bankroty.

„Předpokládanou novelou reagujeme například na dnes běžnou činnost pochybných komerčních subjektů, jež pouze zneužívají tíživé situace dlužníka tím, že si za svoje poradenství, týkající se zejména institutu oddlužení, účtují vysoké odměny, ačkoliv klientovi je v zásadě k ničemu. Výjimkou není třeba 30 tisíc za tyto většinou bezcenné rady“, jak tvrdí Pelikán (ministr spravedlnosti, dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2016/04/odbornici-novela-insolvenčního-zákona-prinese-odbremenění-soudu-ale-i-restrikce-práv-veritelu/>).

Jak se předpokládalo, jedná se o novelizaci dosti spletitou, proto má řadu příznivců, ale rovněž také širokou škálu odpůrců. Novela má tři hlavní cíle.

Prvním cílem je posílení ochranných prvků, které lze aplikovat v případech, kdy bude ze stran věřitelů podán tzv. šikanózní insolvenční návrh. Ministerstvo se tímto posílením snaží zamezit návrhům, které jsou podávány s jednoznačným cílem vyloučit konkurenčního podnikatele z bitvy o zákazníky a značně tak poškodit jeho pověst. Soudce bude mít v praxi možnost rozhodnout, zda se podaný insolvenční návrh v insolvenčním rejstříku zveřejní či nezveřejní. Poté bude moci zneužívající návrh odmítnout.

Druhým cílem je jednoznačné posílení dohledových pravomocí nad insolvenčními správci. Ministerstvo si dalo za cíl subjekty insolvenčních správců zregulovat na základě stanovených předpokladů, samozřejmě kontrolu splnění podmínek stanovených tímto, zatím jen vládním návrhem, bude mít na starosti pouze ministerstvo. Z tohoto vyplývá, že placené

služby, které souvisí s oddlužením, budou moci v budoucnu poskytovat pouze insolvenční správci, notáři a advokáti. Ostatní zájemci budou smět tyto služby provádět pouze na základě povolení, které získají u ministerstva. Ovšem nutno upozornit na skutečnost, že toto povolení je spojeno s podmínkou poskytování služeb bez nároku na honorář, tedy bezplatně. Ministerstvo spravedlnosti apeluje na efektivnější systém správního trestání, který se bude týkat správců, kteří se rozhodnou činnost insolvenčních správců vykonávat v nesouladu se zákonem.

Posledním cílem je snížení administrativní zátěže soudů, tzn. *„od břemenit soudy v oblasti oddlužení, neboť máme za to, že ze soudů se staly továrny na oddlužování, soudy by se podle našeho názoru měly více věnovat velkým konkurzním případům“* (náměstek ministerstva spravedlnosti pro legislativu a justici Mgr. Michal Franěk, *Konkursní noviny*, 08/2015, str. 2). Zvýšení transparentnosti insolvenčního řízení by mělo být docíleno přenesením části agendy právě na insolvenční správce – soudy se tak budou moci znovu zabývat více podnikatelským insolvencím. Druhým krokem zvýšení transparentnosti je zavedení strojově čitelných podání správců a zavedení podání prostřednictvím datových schránek.

Novelu insolvenčního zákona vláda schválila teprve na konci března roku 2016. Jelikož se jedná pouze o vládní návrh zákona, který se postupuje do trojího čtení v Poslanecké sněmovně, po schválení osnovy je postoupen dále do Senátu a poté po schválení je předán k rukám prezidenta republiky, mohl by zákon prostřednictvím Sbírky zákonů nabýt účinnosti až k 1. 7. 2016, možná i později.

4 Praktická aplikace oddlužení a jeho vyhodnocení

Poslední kapitola je přikloňuje k aplikaci oddlužení do praxe. Příklad představuje jakýsi návod pro oddlužení formou splátkového kalendáře – který patří v České republice do skupiny nejčastěji se vyskytujících forem oddlužení. V návrhu je zahrnut také úvěr, který bude zajištěn zpeněžením majetkové podstaty. Nejdříve autor ovšem uvádí jakýsi časový harmonogram příkladového oddlužení.

4.1 Časový harmonogram příkladového oddlužení

- **6. 10. 2015** došlo k podání návrhu na povolení oddlužení ze strany pana Bartoloměje Truhlíka, který k návrhu dodal veškeré předepsané skutečnosti, potřebné údaje a tímto také navrhl soudu povolení svého oddlužení formou splátkového kalendáře;
- **6. 10. 2015** po prostudování všech dodaných skutečností soud návrh přijal a do dvou hodin zveřejnil insolvenční návrh, vydal vyhlášku o zahájení insolvenčního řízení, touto vyhláškou soud zároveň vyzval všechny věřitele, aby učinili přihlášení svých pohledávek;
- **13. 10. 2015** soud vyzval pana Bartoloměje, aby v zákonné lhůtě 7 dnů od doručení usnesení doplnil svůj návrh a dodal kopie výplatních lístků za poslední rok svého zaměstnání;
- **16. 10. 2015** pan Bartoloměj svůj návrh na povolení oddlužení doplnil o chybějící kopie výplatních lístků;
- **28. 10. 2015** vydal soud usnesení, ve kterém panu Bartolomějovi povolil řešit úpadek formou oddlužení, souvztažně s tímto usnesením soud stanovil insolvenčního správce, který bude na pana Bartoloměje dohlížet, zároveň soud na 1. 12. 2015 nařídil přezkumné jednání oddlužení;
- od data **28. 10. 2015**, tj. ode dne vydání usnesení, začala běžet také 30 denní lhůta pro věřitele, kteří musí přihlásit své nárokované pohledávky;
- **27. 11. 2015** je nejzazším termínem pro přihlášení pohledávek věřiteli;
- **1. 12. 2015** zveřejnil insolvenční správce soupis majetkové podstaty, zároveň s ním zveřejnil insolvenční správce také seznam všech pohledávek, které stihli věřitelé přihlásit v soudem stanovené době, na základě seznamu přihlášených pohledávek soudce zjišťuje, že do oddlužení se přihlásilo celkem šest věřitelů a jejich pohledávky

dosáhly výše 2 233 852,30 Kč, v tento den byla také zveřejněna zpráva správce o tom, jak bude pokračovat vydání usnesení o úpadku soudem;

- **8. 12. 2015** vydal soud protokol o přezkumném jednání, jehož součástí je upravený seznam přihlášek, toto zasedání se konalo 1. 12. 2015;
- **18. 12. 2015** vydal soud usnesení, ve kterém schválil oddlužení plněné formou splátkového kalendáře po dobu následujících 5 let a kdy insolvenční správce dodal soudu zprávu o plnění oddlužení;
- **18. 12. 2020** je pro pana Bartoloměje datum, kdy všechny jeho závazky, které po dobu 5 let splátkového kalendáře neuhradí, budou osvobozeny;
- **18. 12. 2023** bude pro pana Bartoloměje posledním datem v době oddlužení, které je pro něj velmi důležité, jedná se o poslední den jeho „ochranné lhůty“, ve kterém by mohl soud odejmout schválené oddlužení.

4.2 Dlužníkův postup oddlužení

Dlužníkem je pan Bartoloměj Truhlík a do finanční tísně se dostal z důvodu neschopnosti splácet své závazky vůči věřitelům. Bohužel pro něj zjistil pozdě, že není schopen splácet všechny půjčky, které si na své jméno a datum narození sjednal a potřebuje tuto vzniklou situaci tedy nějakým způsobem řešit. Skutečnost zjistil ke konci třetího čtvrtletí roku 2015 a rozhodl se vyhledat pomoc v poradně pro dlužníky.

Při prvních krocích vypracování návrhu na oddlužení musí pan Bartoloměj zjistit, kterým institucím či fyzickým osobám dluží peníze a kdo jsou jeho věřitelé. Tuto skutečnost si pan Bartoloměj může nechat potvrdit na základě žádostí, které jednotlivým věřitelům odešle doporučeným dopisem. Je samozřejmostí, že kopie všech odeslaných dopisů, společně s příslušnými podacími listy, si musí pan Bartoloměj schovat a poté je předložit soudu.

V žádosti podávané na soud musí pan Bartoloměj uvést, že se dostal do tíživé životní situace a není tak schopen plnit všechny své závazky a že se tedy vzniklou životní situaci rozhodl řešit pomocí oddlužení. Na základě toho žádá tedy své věřitele, aby mu obratem v dopise sdělili konečné výše jeho dlužných částek. Tyto odpovědi od věřitelů se opět dostanou do návrhu na oddlužení – budou jejich přílohou.

Pan Bartoloměj má celkem šest věřitelů. Jedná se o společnost COFIDIS s. r. o., Hypoteční banku a. s., Telefonicu Czech Republic a. s., CETELEM ČR a. s., VITACREDIT s. r. o. a v neposlední řadě o společnost HomeCredit a. s. Po přijetí dopisů od těchto

společností může být sestaven seznam přihlášených pohledávek, do kterého se uvede, o jaké číslo přihlášení se jedná, dále se uvede věřitel – jeho číslo, označení a v neposlední řadě IČO společnosti nebo datum narození fyzické osoby. Další sloupce tabulky seznam přihlášených pohledávek obsahují číslo s počtem pohledávek, korunové vyjádření výše přihlášené pohledávky, korunové vyjádření pro vykonatelné pohledávky, korunové vyjádření zajištění pohledávky, sloupec s peněžním vyjádření popřené částky pohledávky a konečné peněžní vyjádření splátkového plnění. Poslední sloupec, který by měl seznam přihlášených pohledávek obsahovat je % určení sledované pohledávky na celkových 100 %. Pro pana Bartoloměje to tedy znamená, že si musí, po obdržení informačních dopisů, právě takovou tabulku s věřiteli vytvořit – ta jeho bude mít šest řádků = šest věřitelů. Na seznam přihlášených pohledávek se dává také tabulka se zajištěnou pohledávkou, která bude uspokojena ze zpeněžení majetku. V případě pana Bartoloměje bude v této tabulce uvedena pohledávka společnosti Hypoteční banka, a. s. která je zajištěna chatou pana Bartoloměje. Celá tabulka je součástí přílohy 1.

Pan Bartoloměj na základě této tabulky dochází k závěru, že celková dlužná částka jeho nezajištěných dluhů dosahuje výše 765 852,30 Kč. Samozřejmě se do této částky nezapočítává hypoteční úvěr na chalupu pana Bartoloměje, který bude pokryt zpeněžením majetkové podstaty nemovitostí, kterou u půjčky pan Bartoloměj ručí.

U každého návrhu na oddlužení by neměl chybět soupis majetkové podstaty, ve kterém je uveden movitý i nemovitý majetek ve vlastnictví dlužníka. I na tento pan Bartoloměj nezapomněl a je uveden v příloze 2.

Ke každé přihlášce, která je uvedena v seznamu přihlášených pohledávek, musí být vypracován seznam těchto pohledávek. V příloze číslo 3 je uveden příklad seznamu přihlášených pohledávek, který se přidává k návrhu na oddlužení. Je zde řešen revolvingový úvěr, který panu Bartolomějovi poskytla společnost COFIDIS s. r. o., na každém tomto seznamu musí být vyjádření dlužníka, který danou pohledávku buď popře, nebo uzná v plné pravosti a výši.

Přílohou číslo 4 je opět seznam přihlášených pohledávek, tento se ovšem zase zabývá věřitelem Hypoteční bankou a. s., která poskytla panu Bartolomějovi hypoteční úvěr. Rozdíl oproti příloze číslo 3 je v tom, že tento hypoteční úvěr je zajištěn zástavním právem k nemovitosti a tudíž je její výše zajištěna zpeněžením majetkové podstaty. Dlužník na této přihlášce musí opět uvést vyjádření, zda pohledávku uznává či popírá do pravosti a pořadí.

K seznamu přihlášených pohledávek, které jsou zajištěné majetkovou podstatou, je potřeba přidat také návrh na vydání výtěžku zajištěnému věřiteli. Vyplnění návrh je přílohou číslo 5. V tomto návrhu musí být uvedena výše zjištěné zajištěné pohledávky, musí se uvést pořadí zajištění a okamžik vzniku zajištění. Tento návrh se vyplňuje až ve chvíli, kdy je majetek prodán, protože do něj musíme uvést cenu, za kterou bylo získáno zpeněžení, od které se ovšem musí odečíst náklady správy, zpeněžení – to vše za nutného souhlasu zajištěného věřitele. Od tohoto čistého výtěžku se odečte ještě odměna insolvenčního správce. Při odečítání odměny z čistého výtěžku musíme brát v potaz, zda je insolvenční správce, kterému je odměna vyplácena plátcem daně z přidané hodnoty či není. Pokud je plátcem, musíme k jeho odměně připočítat výši daně z přidané hodnoty dle platné legislativy v základní výši, v roce 2016 se jedná o 21 %. Po odečtení této správcové odměny se dostáváme k hodnotě, která je skutečně vyplácena zajištěnému věřiteli. V návrhu na vydání výtěžku zajištěnému věřiteli je také komentář, který přesně říká, co které náklady znamenají a co v sobě zahrnují. Také je uvedeno, ke kterému majetku se výtěžek vztahuje.

Nyní se dostáváme k vyplnění návrhu na povolení oddlužení. Každý občan si předlohu návrhu může stáhnout z internetových stránek ve formě pdf souboru, do kterého si pouze dopisuje své údaje podle předem stanovených bodů. Viz příloha číslo 6. Hlavní náležitosti tvoří tyto body: spisová značka, dlužník, kam se vyplňují základní informace, osoba oprávněná jednat za dlužníka, k tomu musí dlužník přidat také plnou moc či jméno určeného opatrovníka. Další náležitost tvoří bod, kdy dlužník vyplňuje, zda se jedná o insolvenční návrh spojený s návrhem na oddlužení, kde má dlužník povinnost popsat skutečnosti, které ho přiměly k podání návrhu a také navrhnout způsob oddlužení. V dalším bodě dlužník navrhuje způsob oddlužení, pokud chce, aby byl prodán veškerý jeho majetek, zaškrtně variantu „zpeněžením majetkové podstaty“, pokud se jedná o plnění splátkového kalendáře (nejčastější způsob řešení oddlužení), jako je to v tomto případě, zaškrtně se políčko „plněním splátkového kalendáře“. Druhá strana návrhu slouží k rozepsání podrobných okolností, které jsou pro rozhodnutí soudu důležité. Dlužník popisuje svou aktuální životní situaci, veškeré své očekávané příjmy v budoucnosti pěti let a zveřejňuje své příjmy za poslední tři sledované roky předcházející návrhu. Pro rozhodnutí o výši splátek je důležitá informace o tom, zda je dlužník sám, nebo má nějaké vyživovací povinnosti – manželka či dítě. Pan Bartoloměj je bezdětný a svobodný. Návrh pokračuje soupisem veškerého majetku dlužníka, který se rozděluje na majetek týkající se zajišťovacího práva a na majetek, který je předmětem zajišťovacího práva. Dlužník v návrhu nesmí zapomenout v žádném případě na své věřitele,

u kterých podrobněji popíše závazky, názvy věřitelů a také nesmí opomenout na nejdůležitější informaci – výše těchto závazků. Odstavce 18., 19. a 20. slouží k uspořádání závazků dle jejich zajišťovacích či nezajišťovacích práv.

Ke konci návrhu je seznam povinných příloh, které dlužník musí ke svému návrhu dodat. Podpisem návrhu dlužník také souhlasí s prohlášením, že údaje v návrhu na povolení oddlužení a v jeho přílohách jsou pravdivé. Dlužník si musí uvědomit, že jeho podpis na návrhu musí být úředně ověřen.

Ve chvíli, kdy je návrh na oddlužení vyplněn, podán na soud a je mu přiřazena spisová značka, dostávají se ke slovu věřitelé, kteří mají za úkol vyplnit tyto přihlášky k pohledávkám. V této práci bude vyplněna pouze jedna přihláška k pohledávce, a ta bude evidována jako příloha číslo 7. Záhlaví přihlášky pohledávky je podobné návrhu na oddlužení. Věřitel v prvním odstavci uvede osobní údaje dlužníka, jeho datum narození se opět vyplňuje pouze v případě, že se jedná o osobu bez rodného čísla. Druhý odstavec je již přikloněn k věřiteli. Musí zde uvést veškeré známé údaje – název, IČ či jinou registraci věřitele, sídlo a popřípadě korespondenční adresu – pokud se liší od sídla společnosti. Další část přihlášky se zabývá samotnou pohledávkou. Věřitel vyčísluje její typ, výši jistiny a důvod vzniku pohledávky. Velice důležitou částí je výpočet příslušenství, tj. úroků z prodlení, které věřiteli z titulu pohledávky vznikly, a je potřeba uvést konečnou sumu pohledávky. Věřitel nesmí opomenout uvést veškeré přílohy, které jsou k přihlášce v listinné podobě přikládány. Svým podpisem, tentokrát věřitel, stvrzuje, že údaje v přihlášce jsou pravdivé. Pokud by u návrhu nebyly všechny potřebné údaje, byl by takovýto návrh považován za neúplný.

Nyní se vracíme k panu Bartolomějovi, který pracuje jako počítačový mechanik ve společnosti HALÍŘEK s. r. o. a jeho čistý měsíční příjem dosahuje výše 17 257,- Kč. Plat je panu Bartolomějovi posílán v pravidelném měsíčním intervalu – zaměstnavatel je v tomto ohledu velice pečlivý. Výše čisté mzdy si insolvenční správce ověřil na základě dodaných kopií výplatních pásek, které jsou zaměstnavatelem předávány panu Bartolomějovi přímo do ruky v den výplatního termínu, tj. 10. dne v měsíci. Je samozřejmostí, že tyto kopie pan Bartoloměj předal nejen svému insolvenčnímu správci, ale přidal je také do příloh svého návrhu na oddlužení.

Na základě informací o čistém měsíčním příjmu si může pan Bartoloměj, pouze pro svou zvědavost a zvědavost, vypočítat částku, kterou bude schopen ze své čisté mzdy za dobu pěti let splátkového kalendáře měsíčně splácet. Jedná se pouze o částku informativní. Pro představu, jak tato možnost vypadá, je zobrazen kalkulátor splátek v obrázku 4. 1.

Je to typ kalkulátoru, který se běžně nachází na internetových stránkách.

Obrázek 4. 1 Výpočet splátek pomocí internetové kalkulačky

Osobní bankrot - výpočet splátek	
Čistá mzda:	<input type="text" value="17257"/> Kč
Nezabavitelná částka na manžela(-ku):	<input type="text" value="Ne"/>
Počet dětí a dalších vyživovaných osob:	<input type="text" value="0"/>
Celková výše dluhů:	<input type="text" value="765852"/> Kč
Dlužíte více než jednomu věřiteli:	<input type="text" value="Ano"/>
<input type="button" value="Vypočítat"/>	
<hr/>	
Nezabavitelná (vyplacená) část mzdy:	<input type="text" value="9 177"/> Kč
Částky oddlužení:	
Měsíčně zabaveno insolvenčním správcem:	<input type="text" value="8 080"/> Kč
Měsíční odměna insolvenčnímu správci:	<input type="text" value="1 089"/> Kč
Měsíční splátka pro oddlužení:	<input type="text" value="6 991"/> Kč
Kolik můžete splatit za pět let:	<input type="text" value="419 460"/> Kč
Jakou část dluhu můžete za pět let splatit:	<input type="text" value="54"/> %
Kritéria pro osobní bankrot	<input type="text" value="splňujete"/>

Zdroj: Internetové stránky výplata.cz. Dostupné z: <<http://www.vyplata.cz/vypocty/vypocet-osobni-bankrot-oddluzeni.php>>. (citováno 2016-410)

Nyní zpět k dlužníkovi a insolvenčnímu správci. Ve chvíli, kdy jsou na soud doručeny všechny přihlášky pohledávek a příjem dalších je dle stanovení soudu již uzavřen, může

insolvenční správce vypracovat zprávu o plnění oddlužení. V této práci je tomu zasvěcena příloha číslo 8. Zpráva nemá daný přesný vzor, jak tomu bylo u návrhu na oddlužení a přihlášky pohledávky. Zprávu si vypracovává každý insolvenční správce dle svého uvážení, musí mít ovšem některé náležitosti. Nejdůležitější je opět uvedení soudu, kterému má být zpráva doručena a přidána do návrhu, spisová značka, pod kterou je celé řízení vedeno, jméno a příjmení dlužníka a datum vyhotovení této zprávy.

Důležitou informací pro insolvenčního správce, při vypracování zprávy o plnění oddlužení je, že pan Bartoloměj žije sám, v domácnosti svých rodičů a že je bezdětný, tudíž nemá žádné vyživovací povinnosti vůči jiným osobám, čistý příjem byl rozebírán výše. Insolvenční správce musí udělat tabulku, ve které budou uvedeny roky, kterých se bude oddlužení formou splátkového kalendáře týkat, tzn., že uvede rok začátku řízení oddlužení a dalších pět let jeho splácení.

Je potřeba vyčíslit výši životního minima a nákladů na bydlení – to udává zákon a celková částka tvoří 9 268,- Kč (životní minimum 3 410,- Kč a náklady na bydlení 5 858,- Kč). Tato výše nezabavitelné částky je aktuální pro rok 2016, tzn., že bude stržena z první mzdy za měsíc leden roku 2016. Pro rok 2015 činila tato částka 9 177,- Kč, což znamená, že náklady na bydlení tvořily 5 767,- Kč, životní minimum zůstává stejné.

V případě pana Bartoloměje je čistý příjem ve výši 17 257,- Kč, po odečtení nepostižitelné částky zbývá obnos postižitelný ve výši 8 080,- Kč v roce 2015 a pro rok 2016 a další je to částka ve výši 7 989,- Kč, kterou může dlužník použít na úhradu svých dluhů.

Ovšem musíme si uvědomit, že od této částky musí měsíčně odečíst také odměnu insolvenčnímu správci za vedení dlužníkovy oddlužení. Odměna činí měsíčně 1 089,- Kč, na uspokojení tedy všech věřitelů případně částka 6 991,- Kč v roce 2015 a v dalších letech to bude částka 6 900,- Kč.

Pod tabulku výpočtu části splátek věřitelům se uvádí tabulka, kde jsou věřitelé rozepsaní, a u každého se počítá podíl, který na něho připadá ze zabavitelné částky. Tento podíl se počítá podle výše pohledávky na jejich celkovém součtu. V praxi to znamená, že čím větší pohledávka je, tím větší splátka připadne danému věřiteli. Po výpočtu konečné částky, kterou bude dlužník, za nezměněných okolností, moci splatit svým věřitelům během pětiletého období, musí insolvenční správce ověřit, zda výše splacených dluhů odpovídá 30 % z celkové dlužné částky. V našem případě je 30 % z dlužných částek 229 755,69 Kč a dle vypočítaného splátkového kalendáře vychází, že dlužník by mohl splatit 414 000,- Kč svým věřitelům, což je více než polovina všech dluhů. To znamená, že jedna z podmínek

pro povolení oddlužení je splněna. Ve zprávě o plnění oddlužení nesmí chybět komentář k odměně insolvenčního správce.

Po této zprávě je už pouze na dlužníkovi, jak své závazky bude plnit a v jaké výši uspokojí věřitelovi pohledávky. Insolvenční správce má povinnost dohlížet nad splátkami dlužníka a pravidelně informovat o způsobech plateb soud prostřednictvím zprávy o plnění oddlužení.

Pomocí řešení konkrétního dlužníka autor dospěl k názoru, že panu Bartolomějovi chyběly spíše správné návyky, pro jeho hospodaření se svými dostupnými finančními prostředky, protože v jeho případě se nejedná o zrovna malé příjmy, kterými měsíčně disponuje. Snad si do budoucna, ze zkušeností získaných oddlužením, vezme dostatečná ponaučení.

5 Závěr

Cílem diplomové práce autora bylo definování základních pojmů procesu oddlužení, rozšíření možných přístupů již dostupných informací k řešení úpadku a hlavně poskytnutí všem občanům náhled a vytvořit pro ně jakousi „příručku“, která by jim v případě řešení úpadku pomohla k jasnějšímu chápání celého procesu. Dále si autor vytýčil za cíl získané informace aplikovat prostřednictvím případové studie. Cíl práce byl naplněn.

S jistotou můžeme říci, že téma oddlužení fyzických osob se v dnešní době stává mnohem aktuálnější. Stále více obyvatelstva se o téma zajímá, jelikož se počet žádostí o oddlužení každým rokem zvyšuje. Dlužníci, kteří si sami se svými finančními problémy neumí pomoci, mohou využít poraden, ve kterých jim kvalifikovaní specialisté pomohou s celým procesem a vysvětlí všechny kroky, které jsou potřebné udělat při oddlužení.

V první kapitole diplomové práce autor charakterizuje a rozebírá základní informace o úpadku a aspiruje na vysvětlení a rozebrání pojmů jako finanční instituce, insolvenční spor, insolvenční řízení, insolvenční rejstřík, majetková podstata a další, které s procesem oddlužení souvisejí. V další části první kapitoly se autor zabývá historií insolvenčního práva, právní úpravou insolvence v České republice, řeší různé druhy úpadku (platební neschopnost, úpadek ve formě předlužení), vysvětluje pojem hrozící úpadek. Součástí kapitoly je také statistické zjištění o úpadcích, které jsou řešeny celoplošně, tedy v celé České republice, tak pouze regionálně.

Ve třetí kapitole autor řeší ekonomický dopad oddlužení na dlužníka. Poukazuje na postup v procesu, určuje jaké osoby a subjekty jsou jeho součástí – insolvenční soud, insolvenční správce, dlužník a v neposlední řadě také věřitelé. Kapitola se zabývá způsoby řešení úpadku, které v České republice existují – konkurs, nepatrný konkurs a reorganizace, také specifikuje teoretický postup při oddlužení. Tím se rozumí podmínky podání návrhu, charakteristika insolvenčního návrhu, návrhu oddlužení a jejich požadované náležitosti a nesmí se zapomenout na charakteristiku příloh, které se k podávanému návrhu připojují. Tato kapitola se zaměřuje i na rozebrání možností oprav či doplnění podaných návrhů a v neposlední řadě řeší zpětvzetí již zaevidovaných návrhů na oddlužení. Autor pamatuje také na povolení možného zrušení návrhu – pokud dlužník nedodrží některé z náležitostí, a na skončení celého insolvenčního řízení. V závěru kapitoly se autor zmiňuje o předpokládaném vývoji insolvenčního zákona, který začal v květnu roku 2015, kdy byla Ministerstvem spravedlnosti zveřejněna do připomínkového řízení novela insolvenčního

zákona se zakotvenými třemi cíli – ochranné prvky při podání šikanózních insolvenčních návrhů, posílení dohledových pravomocí nad insolvenčními správci a snížení administrativní zátěže soudů. V březnu roku 2016 byl schválen vládní návrh, a pokud vše půjde dobře, zákon nabyde prostřednictvím Sbírky zákonů účinnosti k 1. 7. 2016.

Poslední kapitola práce je tvořena vyhodnocovací částí, která řeší praktickou aplikaci oddlužení na konkrétního dlužníka, v tomto případě se jedná o pana Bartoloměje Truhlíka. Její první část se zabývá řešením časového harmonogramu příkladového oddlužení v přesných datech. Autor aspiruje na vyhodnocování jednotlivých kroků procesu a rozebírá dlužníkův postup oddlužení. Zabývá se celkovým rozbořem a vyhodnocením situace, která dlužníka do finanční tísně přivedla, řeší prvotní kroky dlužníka. Specifikuje počet věřitelů a postup, jak tyto musí dlužník informovat o možnosti svého oddlužení. Dále autor rozebírá dva typy přihlášky pohledávek. V prvním se jedná o klasický revolvingový úvěr, který je poskytnut jako nezajištěný zástavním právem, ten druhý už je zajištěný. Kapitola podává srozumitelný náhled pro vyplnění návrhu na povolení oddlužení a rozebírá všechny kolonky, které musí být vyplněny. Po podání návrhu musí být dlužníkovi vypočítána měsíční splátka, což se děje na základě získaných informací o měsíčním příjmu dlužníka. A v poslední části praktické aplikace autor specifikuje výslednou tabulku, která je odevzdána insolvenčnímu soudu. V ní je provedena sumarizace všech dluhů a vyčíslená konečná částka, kterou by měl dlužník všem svým věřitelům po dobu 5 letého splátkového kalendáře zaplatit. Důležitou informací je, že výše splátek za sledované období musí být vyšší, než je 30 % ze všech dluhů.

Autor zastává názor, že pokud už si obyvatelé potřebují půjčovat peníze od bankovních či nebankovních institucí, měli by rozhodně dbát na to, aby smlouvě, kterou s institucí podepisují, maximálně rozuměli a hlavně aby si opravdu přečetli všechny podmínky smlouvy – hlavně ty podmínky, které jsou psané velmi malým písmem ve spodní části smluv. Dále se přiklání k názoru, že pokud osoba podepisující smlouvu o půjčce, nějakému z výrazů v ní uvedených nerozumí, neměl by se bát přerušit jednání o půjčce a nechat tak její podpis na dobu, do které si zjistí od odborníků ve finanční poradně potřebné informace pro doplnění.

Autor práce je v neposlední řadě přesvědčen o tom, že oddlužení může být pro dlužníka i jistou výhodou. Má za to, že dlužník se naučí lépe hospodařit se všemi svými finančními prostředky. Naučí se nést větší odpovědnost za své dluhy a hlavně může jen doufat, že si dlužník z celého procesu vezme velké poučení a dále své chyby již opakovat nebude.

Ovšem pokud má být autor objektivní, musí také připustit jednu obrovskou nevýhodu oddlužení. Ta se týká věřitelů, kterým je většinou uhrazena pouze 30 % část z jejich pohledávek a ať je to, jak je to, musíme s lítostí konstatovat, že dlužníci ve většině případů usilují pouze o dosažení právě této minimální zákonné hranice svých dluhů a to prostřednictvím předstírané nemoci, prostřednictvím změny zaměstnání (horší platové podmínky), změně vyživovacích povinností. Jelikož ve většině případů přichází věřitelé o 70 % hodnot svých pohledávek, což může vést nejen k ekonomickým, ale také sociálním problémům nejen na straně dlužníka, ale také věřitele. V této situaci je autor přesvědčen o tom, že by se měl začít trošku více angažovat stát a navrhuje řešení v podobě monitoringu a větším regulování všech osob, které jsou v procesu oddlužení.

Seznam použité literatury

Monografie

- [1] BŘEZINOVÁ, Hana. *Ekonomické aspekty insolvenčního zákona*. Praha: BOVA POLYGON, 2009. 200 s. ISBN 978-80-7273-159-6.
- [2] HANOUSKOVÁ, Miloslava a kol. *Praktický průvodce návrhem na oddlužení*. České Budějovice: Občanská poradna při Jihočeské rozvojové, 2010. 42 s. ISBN 978-80-254-8509-5.
- [3] HÁSOVÁ, Jiřina a Tomáš MORAVEC. *Insolvenční řízení*. Praha: C. H. Beck, 2013. 262 s. ISBN 978-80-7400-459-9.
- [4] KISLINGEROVÁ, E., T. RICHTER, L. SMRČKA a kol. *Insolvenční praxe v České republice. V období 2008 – 2013*. Praha: C. H. Beck, 2013. 143 s. ISBN 978-80-7400-497-1.
- [5] KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010. 1100 s. ISBN 978-80-7400-320-2.
- [6] KOZÁK, Jan a kol. *Insolvenční právo anebo Osobní bankroty začínají*. Brno: Rašínova vysoká škola, 2008. 298 s. ISBN 978-80-87001-10-3.
- [7] LANDA, Martin. *Ekonomika insolvenčního řízení*. Ostrava: KEY Publishing, 2009. 426 s. ISBN 978-80-7418-031-6.
- [8] MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*. 3. vyd. Praha: Linde, 2014. 491 s. ISBN 978-80-7201-939-7.
- [9] PACHL, Lukáš. *Insolvenční zákon s judikaturou*. Praha: WoltersKluwer ČR, a. s., 2011. 484 s. ISBN 978-80-7357-657-2.
- [10] RADKOVÁ, Martina. *Exekuce a jiné pohledávky*. Praha: Linde, 2009. 200 s. ISBN 978-80-7201-767-6.
- [11] RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. Praha: ASPI, 2008. 472 s. ISBN 978-80-7357-329-4.
- [12] SCHELLOVÁ, Ilona a kol. *Exekuce*. Ostrava: KEY Publishing, 2008. 216 s. ISBN 978-80-87071-91-5.
- [13] VONDRÁKOVÁ, Alena. *Vymáhání pohledávek*. 2.vyd. Praha: WoltersKluwer Česká republika, 2011. 868 s. ISBN 978-80-7357-686-8.
- [14] WINTEROVÁ, A., A. MACKOVÁ a kol. *Civilní právo procesní*. 7. vyd. Praha: Linde, 2014. 624 s. ISBN 978-80-7201-940-3.

Zákony a další právní předpisy

- [15] Srov. odůvodnění Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 3. 2014, senátní značky 29 NS ČR 32/2011.
- [16] Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 3. 2006, spisová značka 29 Odo 54/2006.
- [17] Vyhláška č. 488/2012 Sb., kterou se mění vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů, v platném znění.
- [18] Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění.
- [19] Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), v platném znění.
- [20] Zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, v platném znění.

Elektronické publikace a materiály

- [21] CRIF – Czech CreditBureau, a. s. Tisková zpráva. [online].[4.3.2014]. Dostupné z: <http://www.vyzkuminsolvence.cz/zpravodajstvi/crif-unor-2014-byl-v-bankrotech-rekordnim-mwsicem.html>
- [22] EPRAVO.CZ. Úpadek podle nového insolvenčního zákona. [online].[23.2.2015]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/upadek-podle-noveho-insolvencniho-zakona-52563.html>
- [23] EPRAVO.CZ. Přihlašování pohledávek do insolvence – doma i v zahraničí. [online].[29.3.2013]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/prihlasovani-pohledavek-do-insolvence-doma-i-v-zahranici-89745.html?mail>
- [24] INSOLVENČNÍ-ZÁKON.JUSTICE.CZ. Kalkulátor splátek pro oddlužení plněním splátkového kalendáře.[online]. [20.1.2015]. Dostupné z: <http://insolvencnizakon.justice.cz/kalkukator-splatek.html>
- [25] LOUDA, L., ČÁMSKÁ, D. Vývoj počtu insolvenčních návrhů - regionální úroveň. [online]. [16.6.2015]. Dostupné z: <http://www.vse.cz/eam/267>
- [26] ŠRÁMEK, Dušan. Odborníci: Novela insolvenčního zákona přinese odbřemenění soudů, ale i restrikce práv věřitelů. [online]. [4.4.2016]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2016/04/odbornici-novela-insolvencniho-zakona-prinese-odbremeneni-soudu-ale-i-restrikce-prav-veritelu/>

- [27] VYPLATA.CZ. Osobní bankrot: kalkulátor splátek pro oddlužení plněním splátkového kalendáře. [online]. [29.9.2015].
Dostupné z: <http://www.vyplata.cz/vypocty/vypocet-osobni-bankrot-oddluzeni.php>
- [28] WIKIPEDIE. Insolvenční řízení. [online]. [2.7.2014].
Dostupné z: cs.wikipedia.org/wiki/Insolvenční_řízení
- [29] ZOULÍK, František. Vývoj insolvenčního řízení. [online]. [30.4.2009].
Dostupné z <http://www.pravnickeforum.cz/archiv/dokument/doc-d8554v11354-vyvoj-insolvencnich-rizeni/>

Články v odborném časopise (periodiku)

- [30] BLAŽEK, Vojtěch. Vláda bude měnit zákon o bankrotech. Chystá se zákon proti insolvenčním mafiím. HOSPODÁŘSKÉ NOVINY. 7.3.2016, roč. XXI, č. 046. ISSN 1213-7693.
- [31] ŽÍTEK, Karel. Novela insolvenčního zákona pomůže před šikanózními návrhy a ulehčí práci soudům – náměstek ministerstva spravedlnosti pro legislativu a justici Mgr. Michal Franěk. KONKURNÍ NOVINY. SPOLEHLIVÝ PRÁVNÍ ZDROJ. 27.8.2015, roč. XVIII, č. 8. ISSN 1213-4023.

Seznam zkratek

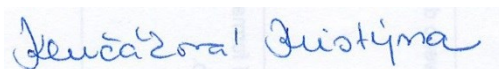
ČR	Česká republika
DPH	daň z přidané hodnoty
EHP	Evropský hospodářský prostor
EU	Evropská unie
FOP	fyzické osoby podnikatelů
InsZ	zákon č. 182 / 2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení
IŘ	insolvenční řízení
NS ČR	Nejvyšší soud České republiky
Odo	rozhodnutí soudu týkající se obchodní věci (obchodního práva)
OR	Obchodní rejstřík
OS	obchodní společnost
OSŘ	Občanský soudní řád
PO	právnícké osoby
ř. z.	Říšský zákon
Sb.	Sbírka zákonů
sen.	senátní
sp. zn.	spisová značka
srov.	srovnávací
zn.	značka

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 22. dubna 2016

Bc. Kristýna Klučáková

Seznam příloh

Příloha číslo 1 Seznam přihlášených pohledávek

Příloha číslo 2 Soupis majetkové podstaty

Příloha číslo 3 Seznam přihlášených pohledávek bez zajištění majetku

Příloha číslo 4 Seznam přihlášených pohledávek se zajištěním majetku

Příloha číslo 5 Návrh na vydání výtěžku zajištěnému věřiteli č. 2

Příloha číslo 6 Návrh na povolení oddlužení konkrétního dlužníka

Příloha číslo 7 Přihláška pohledávky

Příloha číslo 8 Zpráva o plnění oddlužení